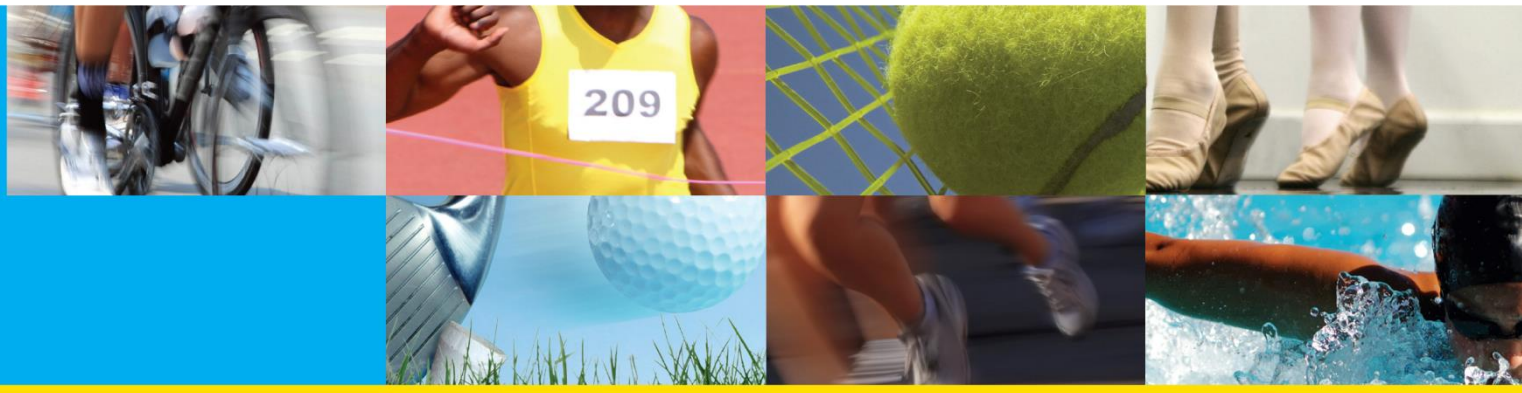
mulier instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Ruimte voor sport in Heerenveen

Onderzoek naar de behoefte aan sportvoorzieningen in de periode 2015 tot en met 2030

Karin Wezenberg-Hoenderkamp

Ruimte voor sport in Heerenveen

Onderzoek naar de behoefte aan sportvoorzieningen
in de periode 2015 tot en met 2030

in opdracht van gemeente Heerenveen

Karin Wezenberg-Hoenderkamp

© Mulier Instituut
Utrecht, februari 2016

***Mulier** Instituut*
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
+31 (0)30 721 02 20 | www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl | @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**7**
1.1	Onderzoeksvragen	7
1.2	Werkwijze	7
1.3	Leeswijzer	8
2.	**Uitgangspunten**	**9**
2.1	Woonservicezones (ruimtelijke indeling)	9
2.2	Onderzoek Kybys	10
2.3	Bevolkingsprognose	10
2.4	Leerlingenprognose	10
2.5	Ontwikkeling ledentallen van sportbonden	11
3.	**Buitensport**	**19**
3.1	Sportpark De Greiden Heerenveen	20
3.2	Sportpark De Akkers Heerenveen	21
3.3	Sportpark Skoatterwald	22
3.4	Sportpark Jubbega	23
3.5	Sportpark De Knipe	24
3.6	Sportpark Mildam	25
3.7	Sportpark Tjalleberd	26
3.8	Sportpark De Heide	26
3.9	Sportpark Buitenbaan	27
3.10	Sportpark Nieuwehorne	28
3.11	Sportpark Akkrum	29
3.12	Sportpark Akkrum-Oost	29
3.13	Sportpark Oldeboorn	30
3.14	Sportpark Haserkdijken	30
3.15	Sportpark Gersloot	31
4.	**Binnensport**	**33**
4.1	Draagvlakcijfers voor sporthallen	34
4.2	Huidige bezetting van de binnensportaccommodaties	35
4.3	Toekomstige behoefte aan binnensportaccommodaties	42
4.4	Conclusie	44
5.	**Conclusies**	**45**
5.1	Buitensport	45
5.2	Binnensport	46
Bijlage 1 Bevolkingsprognose		**49**
Bijlage 2 Adressen binnensportaccommodaties		**50**
Bijlage 3 Vragenlijst exploitanten binnensportaccommodaties		**51**

1. Inleiding

Het huidige accommodatiebeleidsplan 'Hart voor Accommodaties' (2008) van de gemeente Heerenveen bestaat uit een aantal strategische (lange termijn) beleidsuitgangspunten en een plan van voorzieningen die in de periode 2008 – 2014 moeten worden uitgevoerd om knelpunten op te lossen. Het strategische beleid is van toepassing op de gemeentelijke sportaccommodaties en veel van de voorgestelde maatregelen zijn gerealiseerd of staan op het punt om uitgevoerd te worden. De financiële werkelijkheid van de gemeente is de laatste jaren echter flink gewijzigd en daarom wil de gemeenteraad (beleidsmatig onderbouwd) inzicht in een reële investeringsbehoefte voor de komende jaren. Hierbij speelt mee dat de gemeente Heerenveen sinds 1 januari 2014 is uitgebreid met delen van het grondgebied uit de voormalige gemeenten Boarnsterhim en Skarsterlân, waarbij onder andere het maatschappelijk vastgoed uit de dorpskernen in de registratie van de gemeente moet worden opgenomen.

Deze rapportage brengt de huidige en toekomstige behoefte aan sportruimte in beeld voor de georganiseerde buitensport (voetbal, hockey, korfbal, rugby, atletiek en kaatsen) en de binnensport in de gemeente Heerenveen.

1.1 Onderzoeksvragen

In dit onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Wat is de huidige vraag naar velden/banen voor voetbal, hockey, korfbal, rugby, atletiek en kaatsen in de gemeente Heerenveen en hoe verhoudt dit zich tot het huidige aanbod?
2. Wat is de vraag naar velden/banen voor deze sporten in 2020 en 2030 op basis van de te verwachten bevolkingsontwikkeling (omvang en samenstelling) en hoe verhoudt dit zich tot het huidige aanbod?
3. Wat is de huidige en toekomstige (2020 en 2030) vraag naar sporthallen in de gemeente Heerenveen en hoe verhoudt dit zich tot het huidige aanbod?
4. Wat is het huidige gebruik van binnensportruimte door verschillende gebruikersgroepen en waar en wanneer doen zich knelpunten voor in de bezetting van binnensportruimte?

1.2 Werkwijze

Buitensport

Voor de vraag-aanbod analyses van de buitensporten gebruiken we ons ruimte-instrument. Dit rekeninstrument is toepasbaar op de sporten voetbal, hockey en korfbal. Voor deze sporten wordt op basis van teamaantallen en door de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en het NOC*NSF vastgestelde planningsnormen, het benodigde aantal velden berekend. Door deze behoefte af te zetten tegen het huidige aantal (en type) velden worden eventuele tekorten of overschotten in kaart gebracht. Deze stap is op vergelijkbare wijze door onderzoeksbureau Kybys uitgevoerd en gerapporteerd in de rapportage 'Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen' (6 januari 2016). In voorliggende rapportage hebben we de uitgangsgegevens uit deze publicatie van Kybys gebruikt om de toekomstige situatie te berekenen. Op basis van de verwachte bevolkingsgroei en de veranderende bevolkingssamenstelling bepalen we wat de vraag naar velden is in 2020 en in 2030. Eventuele tekorten of overschotten in 2020 of in 2030 worden zichtbaar door de toekomstige behoefte te vergelijken met het huidige aanbod, aangevuld met eventuele concrete uitvoeringsplannen voor extra velden, omzetting naar kunstgras of afstoting van velden.

Voor rugby, atletiek en kaatsen zijn geen algemeen geldende planningsnormen beschikbaar. Wel zijn er vuistregels die worden gebruikt om de ruimtebehoefte te bepalen.

Binnensport

Voor de vraag-aanbodanalyse van sporthallen werken we met draagvlakcijfers op basis van inwoner- en leerlingenaantallen, nu en in de toekomst. De berekening heeft betrekking op het gebruik van deze accommodaties door verenigingen, onderwijs en particulieren. De draagvlakcijfers geven een bandbreedte aan waarbinnen de werkelijke behoefte ligt. Door de huidige bezettingsgraden en eventuele overloopmogelijkheden naar sport- en gymzalen te betrekken bij de vraag-aanbodanalyse wordt beschreven of de minimale of maximale variant het meest van toepassing is.
Om de bezettingsgegevens te verkrijgen zijn de verhuurgegevens van de binnensportaccommodaties gebruikt. Deze data zijn vervolgens geanalyseerd om inzicht te verkrijgen in het gebruik in verschillende tijdvakken (overdag, namiddag, avond en weekend). Van de niet-gemeentelijke accommodaties zijn de gegevens verkregen door middel van vragenlijsten die zijn ingevuld door de exploitanten (zie bijlage 3 voor de vragenlijst). Deze vragenlijsten geven ook informatie over eventuele knelpunten in de bezetting.

1.3 Leeswijzer

Allereerst gaan we in hoofdstuk 2 in op de uitgangspunten die binnen dit onderzoek zijn gehanteerd. Hierbij komen onder andere de gebruikte bevolkings- en leerlingprognoses aan de orde en het door adviesbureau Kybys uitgevoerde onderzoek naar de huidige behoefte aan (buiten)sportruimte. Vervolgens komt de situatie in Heerenveen in de hoofdstukken 3 en 4 aan bod. In hoofdstuk 3 staat de ruimte voor buitensport centraal, waarbij wordt gekeken naar de huidige en de toekomstige vraagaanbodverhouding op de vijftien sportparken in de gemeente. In hoofdstuk 4 wordt de binnensport geanalyseerd, waarbij de huidige en de toekomstige vraag, en het huidige en het toekomstige aanbod tegen elkaar worden afgezet. Hoofdstuk 5 geeft tot slot de belangrijkste resultaten uit de voorgaande hoofdstukken.

2. Uitgangspunten

In dit hoofdstuk beschrijven we een aantal uitgangspunten die bij het onderzoek zijn gebruikt. Het gaat daarbij om de indeling in de woonservicezones, het eerder genoemde onderzoek van Kybys, bevolkings- en leerlingenprognoses en de ontwikkeling van het aantal leden bij sportbonden.

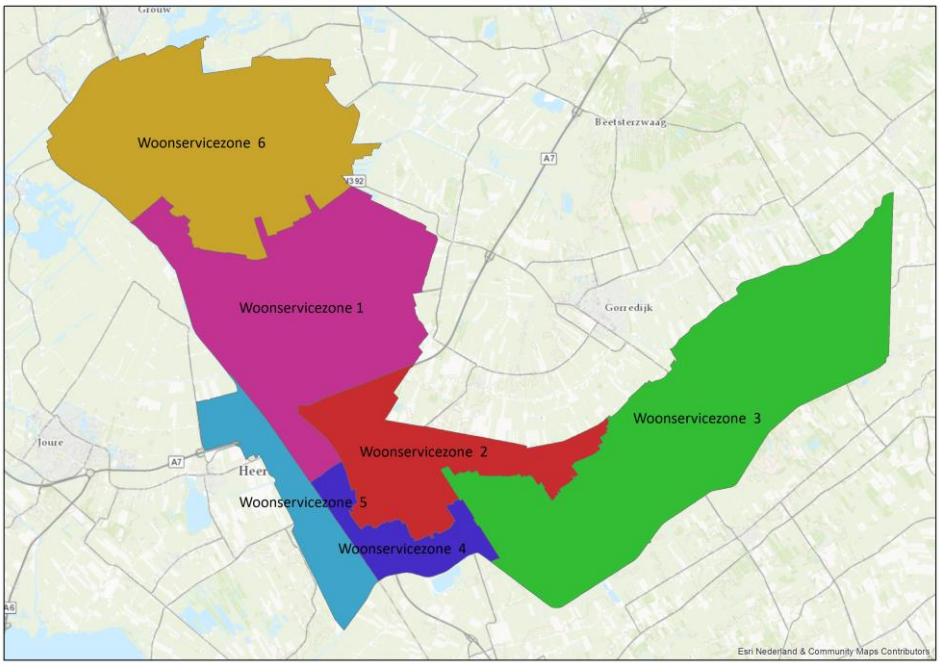
2.1 Woonservicezones (ruimtelijke indeling)

Vanuit welzijn en zorg heeft de gemeente Heerenveen zes woonservicezones gedefinieerd, waarop de gemeente in deze rapportage graag wenst aan te sluiten. Elke woonservicezone bestaat uit één of meer wijken en/of dorpen (tabel 2.1) en is een ruimtelijk aaneengesloten gebied. Figuur 2.1 geeft op kaart de woonservicezones weer. De indeling in zones is hier puur bedoeld om een indruk te krijgen van de voorzieningen per deelgebied.

Tabel 2.1 Indeling woonservicezones

Woonservicezone	Wijken/dorpen
1	Heerenveen-Noord, Heerenveen-Centrum, Terband, Luinjeberd, Tjalleberd, Gersloot, Haskerdijken en Nieuwebrug
2	Heerenveen-Skoatterwald, Oranjewoud, De Knipe en Bontebok
3	Jubbega, Hoornsterzwaag, Oude- en Nieuwehorne en Katlijk
4	Heerenveen-Midden, Heerenveen-De Akkers, Oudeschoot en Mildam
5	Heerenveen-Nijehaske, Heerenveen-De Greiden, Heerenveen-De Heide en Nieuweschoot
6	Akkrum, Nes en Aldeboarn

Figuur 2.1 Woonservicezones in kaartvorm

2.2 Onderzoek Kybys

De huidige behoefte aan sportvelden (outdoor) is door adviesbureau Kybys geanalyseerd en gerapporteerd in de publicatie 'Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen' (Kybys, 6 januari 2016). In voorliggende rapportage bouwen we voort op de resultaten en uitgangsgegevens van Kybys waardoor beide rapportages op elkaar aansluiten. Tevens zijn tijdens een bespreking tussen de gemeente Heerenveen, Kybys en het Mulier Instituut de resultaten besproken en zijn gezamenlijk conclusies getrokken over de te nemen maatregelen op de sportparken. Deze conclusies zijn in voorliggende rapportage opgenomen.

2.3 Bevolkingsprognose

Voor de berekening van de behoefte aan sportvelden in 2020 en 2030 maken we gebruik van de bevolkingsprognose die door de gemeente Heerenveen is aangeleverd. Deze bevolkingscijfers zijn afgeleid van de provinciale prognoses en zijn beschikbaar voor de diverse leeftijdsgroepen en woonservicezones. De provincie heeft zelf aangegeven dat de eigen prognose 'te hoog' is en dat als de prognoses nu zouden worden herijkt, er in de gemeente Heerenveen circa 90 inwoners per jaar minder zouden zijn. Op een totaal van ruim 50.000 inwoners komt dat overeen met een verschil van 3%.

De bevolking van de gemeente Heerenveen laat tot 2030 een groei van bijna 5% zien. De groei treedt in alle woonservicezones op, maar is minimaal in zone 6. Rekening houdend met de opmerking dat de prognose van de provincie aan de hoge kant is, zou met name woonservicezone 6 met bevolkingsafname te maken kunnen krijgen. Kijken we naar de verschillende leeftijdsgroepen, dan zien we dat met name het aantal 55-plussers gaat groeien en de groepen 12-17 jaar en 35-54 jaar kleiner worden. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de leeftijdsopbouw in de verschillende woonservicezones voor 2015, 2020 en 2030.

Tabel 2.2 Aantal inwoners per woonservicezone (WSZ) in 2015, 2020 en 2030

	WSZ 1	WSZ 2	WSZ 3	WSZ 4	WSZ 5	WSZ 6	**Totaal**
2015	8.831	7.496	6.978	8.271	12.532	6.469	**50.577**
2020	9.076	7.537	7.116	8.522	12.781	6.482	**51.514**
2030	9.476	7.636	7.302	8.971	13.152	6.483	**53.019**

Bron: Gemeente Heerenveen, augustus 2015

2.4 Leerlingenprognose

Voor de leerlingenprognose maken we gebruik van de gegevens die zijn gebruikt in het rapport 'Herijking toekomstperspectief huisvesting basisonderwijs' (HEMM). Hierbij is gebruik gemaakt van de prognoses van Pronexus (1 december 2014). Het blijkt dat met name voor de lange termijn (2020 – 2030) afwijkingen zitten tussen deze prognoses en die van de provincie. De prognose van Pronexus laat een daling van circa 400 basisschoolleerlingen zien (2020 – 2030) terwijl de provincie een toename van circa 100 leerlingen voorspelt. De gemeente heeft er (ambtelijk) voor gekozen om voor het onderwijs gebruik te maken van de prognoses van Pronexus en voor alle andere terreinen de provinciale prognoses te gebruiken. In voorliggende rapportage betekent dit dat uitsluitend waar het specifiek over het onderwijs gaat (paragraaf 4.3) van de prognoses van Pronexus wordt uitgegaan en voor de overige analyses de provinciale prognose is gebruikt.

Het aantal basisschoolleerlingen daalt tot 2030 met bijna 800 leerlingen (tabel 2.3). De daling is in woonservicezones 1, 3, 4 en 5 circa 20% en in zone 6 zelfs 33%. In woonservicezone 2 is de daling met 4% beperkt.

Tabel 2.3 Aantal basisschoolleerlingen per woonservicezone (WSZ) in 2015, 2020 en 2030

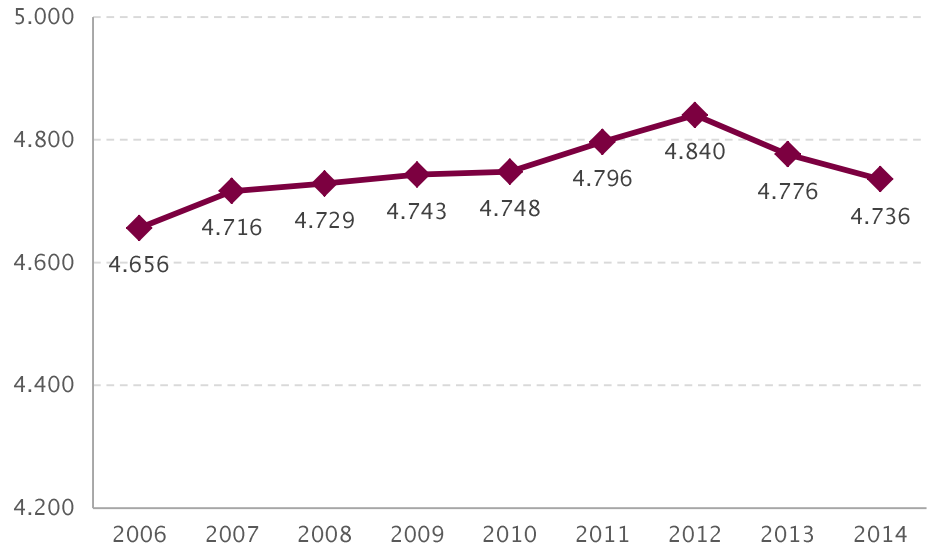
	WSZ 1	WSZ 2	WSZ 3	WSZ 4	WSZ 5	WSZ 6	**Totaal**
2015	552	1.080	573	577	998	705	**4.485**
2020	475	1.011	498	521	936	614	**4.055**
2030	442	1.040	456	455	813	470	**3.676**

Bron: Hemm, 2015

2.5 Ontwikkeling ledentallen van sportbonden

Het totaal aantal lidmaatschappen bij alle sportbonden in Nederland is in de periode 2006-2012 gestegen tot ruim 4.8 miljoen[1], maar sindsdien is sprake van een daling van ruim 100.000 lidmaatschappen (figuur 2.1). Deze daling wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de daling bij de tennisbond.

Figuur 2.1 Totaal aantal lidmaatschappen bij sportbonden, 2006–2014, aantallen x 1.000

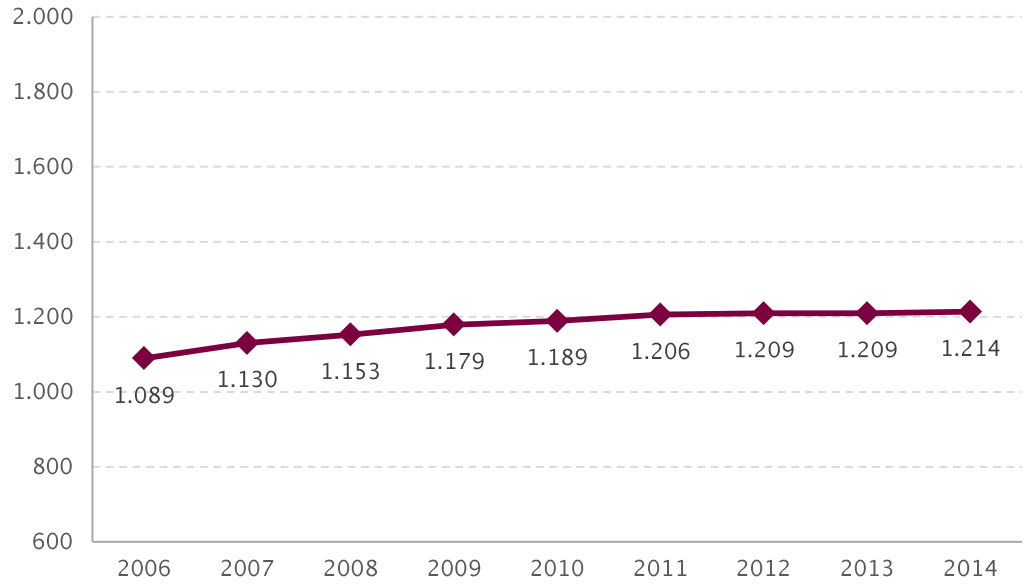

Bron: NOC*NSF 2006–2014, bewerking Mulier Instituut.

In de periode 2006-2014 heeft de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) te maken gehad met een constante lichte groei tot 1.214.000 lidmaatschappen in 2014 (figuur 2.2). Deze groei is met name te danken aan de toenemende populariteit van het meisjesvoetbal.

[1] Dit is exclusief de lidmaatschappen van Sportvisserij Nederland (sinds 2013 aangesloten bij NOC*NSF)

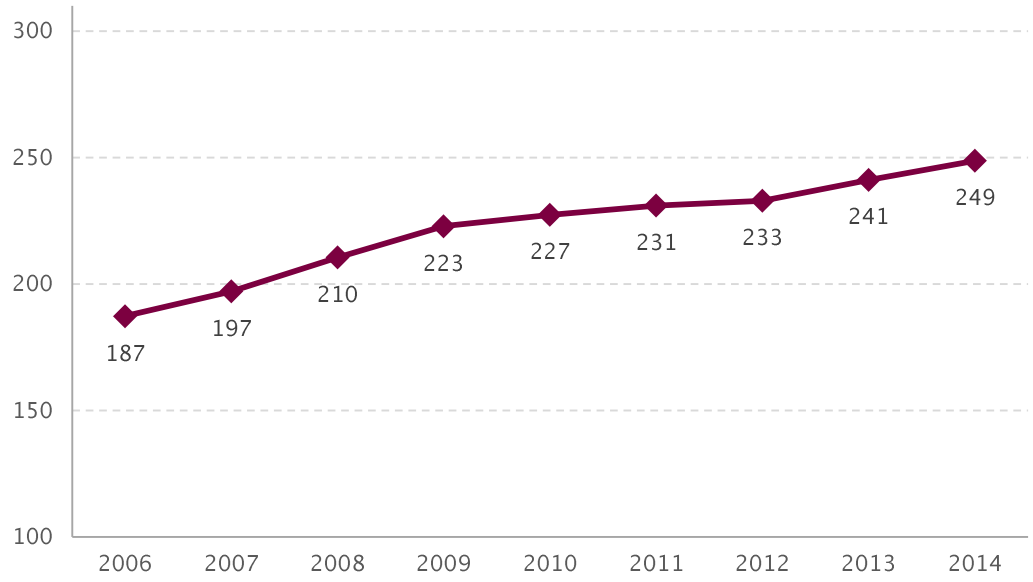
Figuur 2.2 Aantal lidmaatschappen bij voetbalbond KNVB, 2006–2014, aantallen x 1.000

Bron: NOC*NSF 2006-2014, bewerking Mulier Instituut.

De ontwikkeling van het aantal lidmaatschappen bij de Koninklijke Nederlandse Hockeybond (KNHB) toont een sterke groei. In de periode 2006-2014 was sprake van een stijging van het aantal lidmaatschappen van 187.000 in 2006 naar 249.000 in 2014 (figuur 2.3).

Figuur 2.3 Aantal lidmaatschappen bij hockeybond KNHB, 2006–2014, aantallen x 1.000

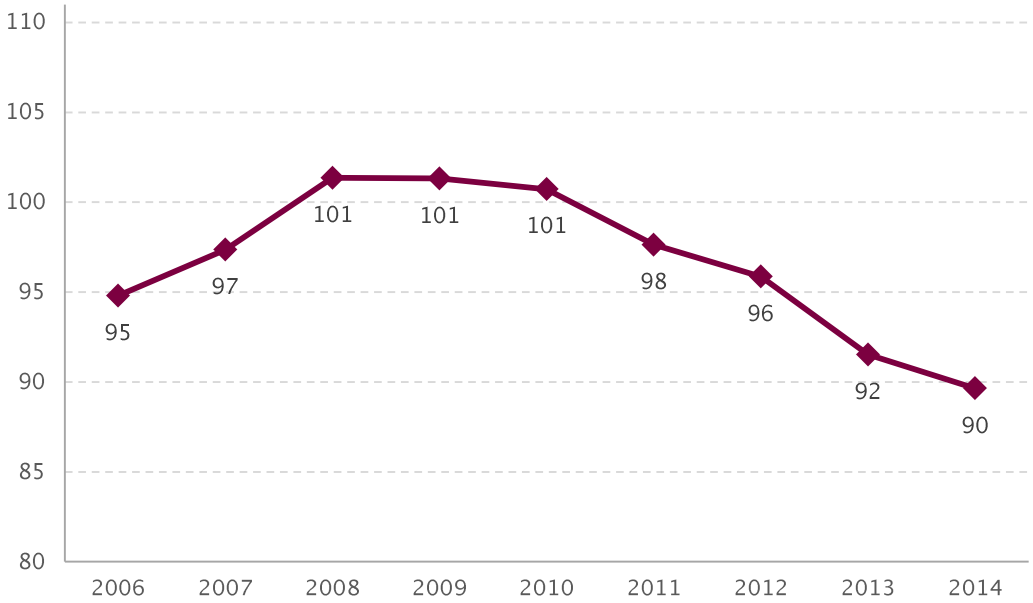

Bron: NOC*NSF 2006–2014, bewerking Mulier Instituut.

De stijging is zelfs zo sterk (gemiddeld 3,6% per jaar in de afgelopen jaren), dat we later in de prognose een aparte analyse maken voor de hockeysport in Heerenveen (paragraaf 3.8).

Het Koninklijke Nederlandse Korfbalverbond (KNKV) heeft in de afgelopen jaren te maken met een daling van het aantal lidmaatschappen. In 2010 had de KNKV nog 101.000 lidmaatschappen; in 2014 is dat aantal geslonken tot 90.000 lidmaatschappen (figuur 2.4). Deze ontwikkeling zal beschrijvend terugkomen in de gemeentelijke prognoses voor de ruimte voor de korfbalsport in Heerenveen.

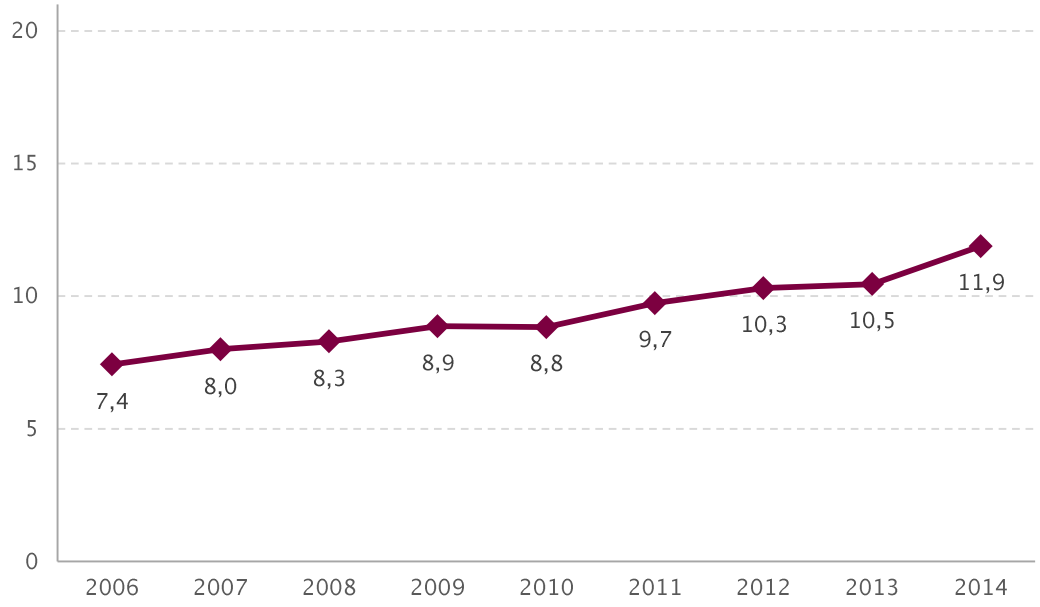
Figuur 2.4 Aantal lidmaatschappen bij de korfbalbond KNKV, 2006–2014, aantallen x 1.000

Bron: NOC*NSF 2006-2014, bewerking Mulier Instituut.

De Nederlandse Rugbybond (NRB) maakt sinds 2006 een gestage groei door (figuur 2.5). Het aantal leden is inmiddels gestegen naar bijna 12.000 terwijl dit in 2006 nog 7.400 was. Hoewel de procentuele groei van deze sport erg groot is, is het aantal rugbyspelers nog steeds gering in vergelijking met bijvoorbeeld voetbal en hockey. De gevolgen van deze groei op de ruimtebehoefte zijn gering en worden daarom alleen in beschrijvende vorm meegenomen in de behoefteprognose voor rugby.

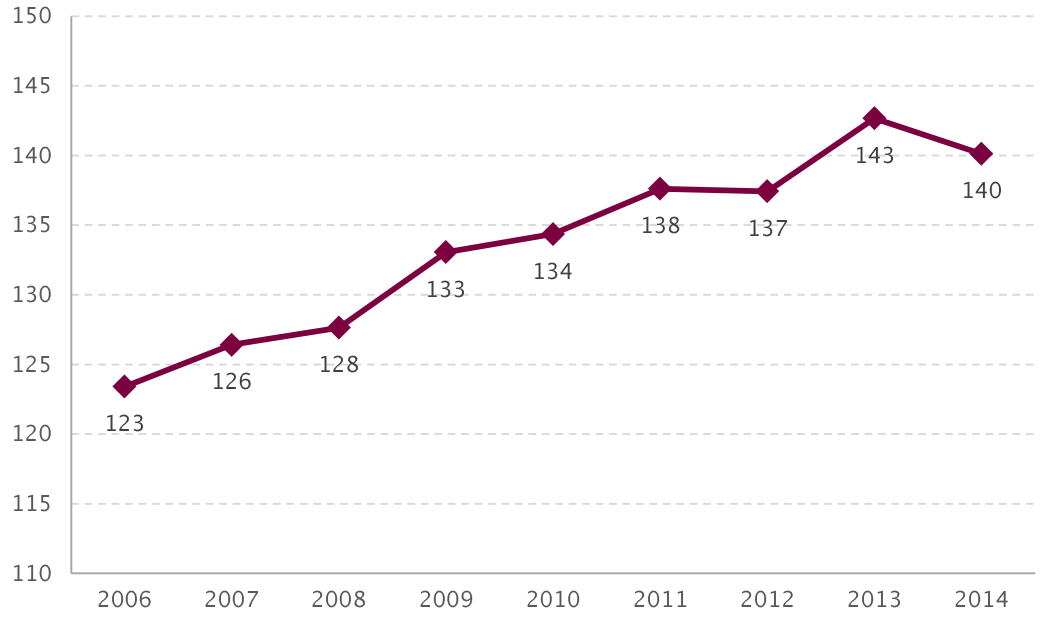
Figuur 2.5 Aantal lidmaatschappen bij de rugbybond NRB, 2006–2014, aantallen x 1.000

Bron: NOC*NSF 2006–2014, bewerking Mulier Instituut

De Atletiekunie laat sinds 2006 een sterke groei van het aantal leden zien, maar in 2014 is een lichte daling opgetreden (figuur 2.6). De groei is voornamelijk veroorzaakt door een toename van het aantal lopers en minder door een toename van het aantal baanatleten. De gevolgen voor de ruimtebehoefte zullen daarom zeer gering zijn en worden alleen in beschrijvende vorm meegenomen.

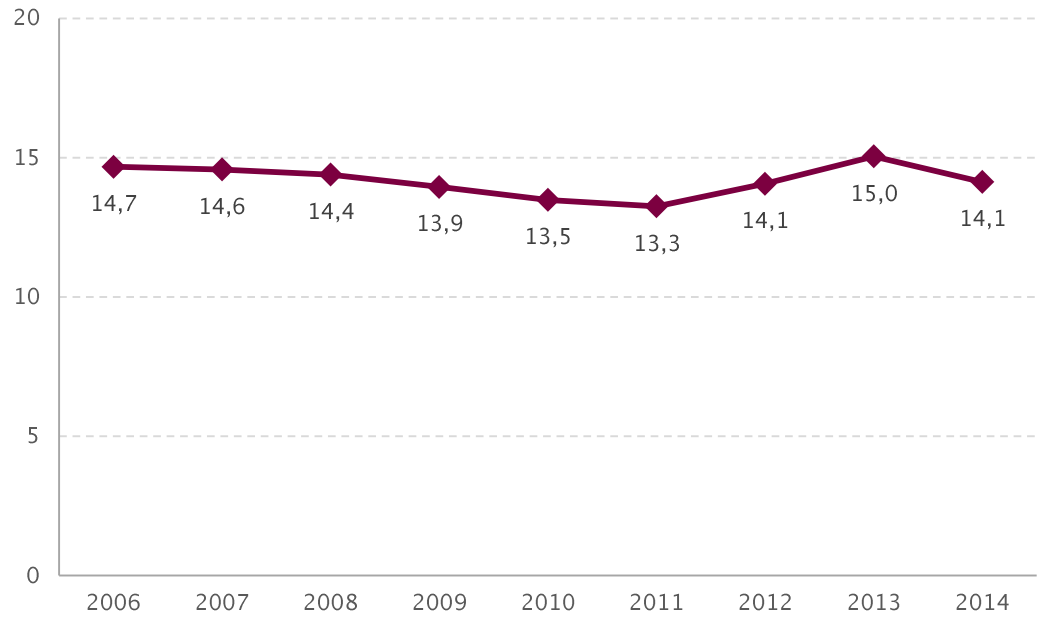
Figuur 2.6 Aantal lidmaatschappen bij de Atletiekunie, 2006–2014, aantallen x 1.000

Bron: NOC*NSF 2006–2014, bewerking Mulier Instituut

De ledenstatistieken van de Kaatsbond laten na een daling tot 2011 een grillig verloop zien. De toename van het aantal lidmaatschappen die in 2013 is gerealiseerd, lijkt in 2014 weer verloren te zijn gegaan (figuur 2.7). Het is niet voor niets dat binnen de Kaatsbond en de verenigingen het besef groeit dat de kaatssport 'met de tijd mee moet' om ervoor te zorgen dat de kaatsverenigingen niet in hun voortbestaan worden bedreigd. Door teruglopende bezoekersaantallen, minder aanwas van jeugdleden en verminderende sponsoring en subsidies, staan veel kaatsverenigingen onder druk en worden fusies en verdergaande samenwerkingen niet uitgesloten. De Kaatsbond is daarom, samen met verenigingen, bezig om de sport aantrekkelijker te maken, jeugdleden te werven, andere doelgroepen te enthousiasmeren en sponsoring te behouden en uit te breiden.

Figuur 2.7 Aantal lidmaatschappen bij de Kaatsbond, 2006–2014, aantallen x 1.000

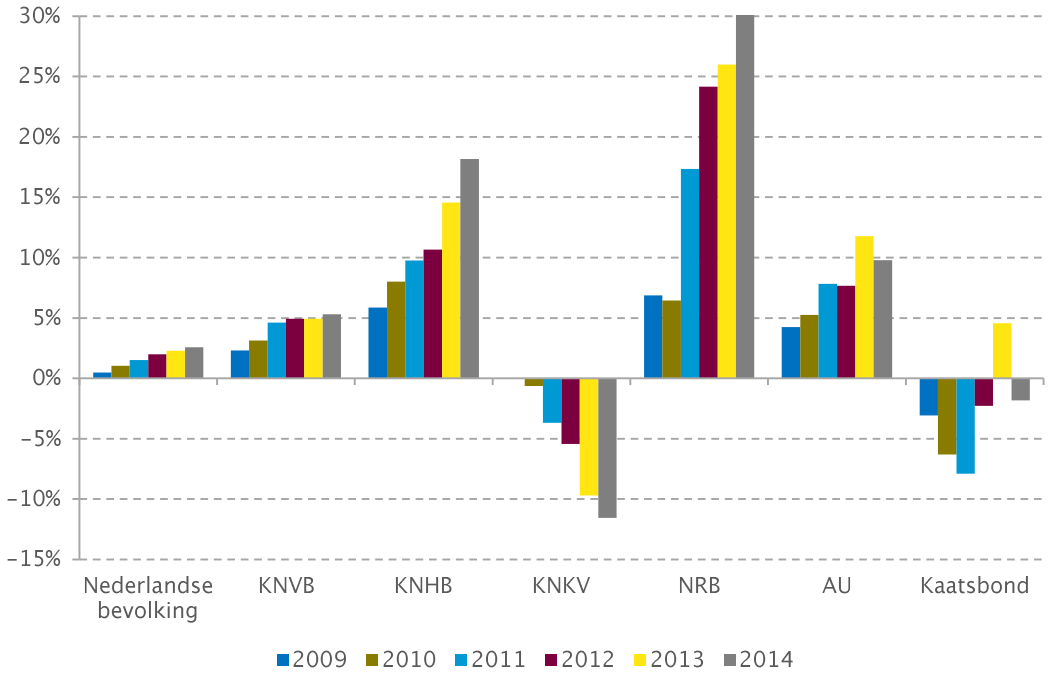

Bron: NOC*NSF 2006-2014, bewerking Mulier Instituut

De ontwikkelingen van het aantal lidmaatschappen bij de buitensporten die in deze paragraaf zijn gepasseerd, zijn in figuur 2.8 nogmaals weergegeven, maar dan in percentuele groei/afname in de periode 2008 tot en met 2014. Hierbij is het jaar 2008 als uitgangsjaar genomen: de procentuele verandering geldt dus ten opzichte van 2008. Ter vergelijking is ook de ontwikkeling van de Nederlandse bevolking in de periode 2008-2014 weergegeven.

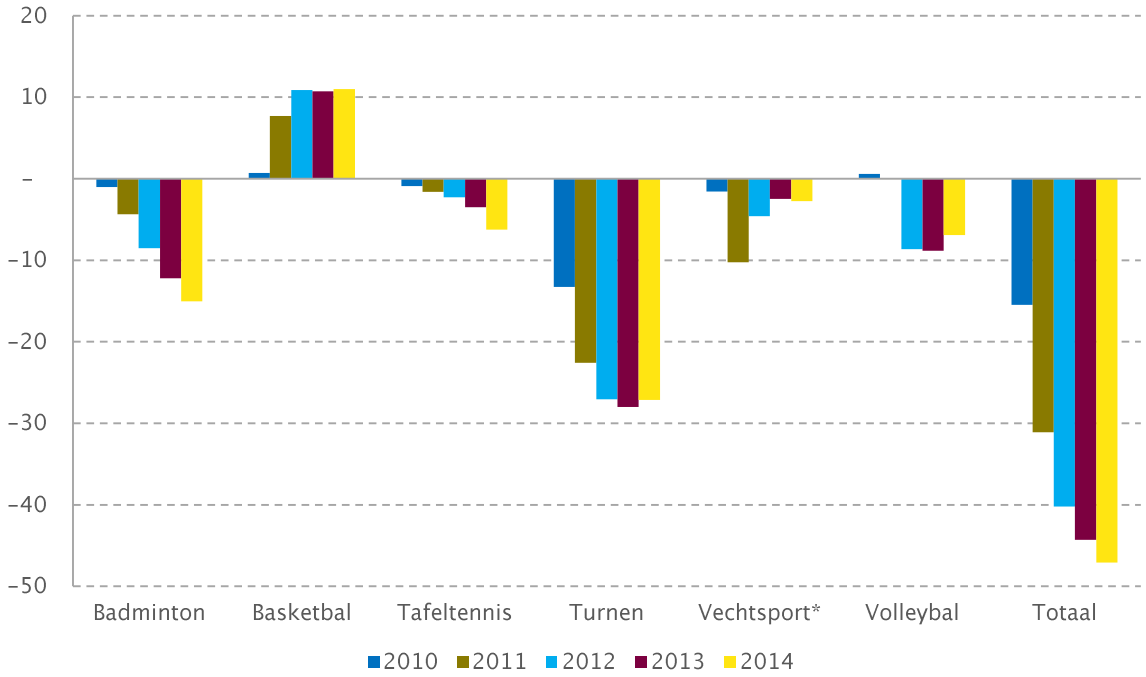
Uit figuur 2.8 blijkt dat met name de hockeybond KNHB, de rugbybond NRB en de Atletiekunie een groei in ledentallen hebben doorgemaakt, die de groei in bevolking sterk overstijgt. De Korfbalbond KNKV en de Kaatsbond zijn negatieve uitschieters.

Figuur 2.8 Ontwikkeling lidmaatschappen bij diverse sportbonden in de periode 2008–2014 (met 2008 als uitgangsjaar), afgezet tegen de ontwikkeling van de Nederlandse bevolking in diezelfde periode

Kijken we naar typische binnensporten dan zien we dat zaalsporten afnemende ledenaantallen hebben, met uitzondering van basketbal (figuur 2.9). Voetbal maakt in zijn geheel als sport wel een groei door, maar het zaalvoetbal (5% van alle voetballers) heeft te maken met een afname van het aantal leden (niet in figuur).

Figuur 2.9 Ledenontwikkeling (x 1.000) sportbonden zaalporten t.o.v. 2009, alle leeftijden

* Vechtsport: Aikido, boksen, judo, karate, oosterse gevechtssporten, schermen en taekwondo
Bron: NOC*NSF 2009-2014, bewerking Mulier Instituut

3. Buitensport

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de ruimtebehoefte voor de buitensporten voetbal, hockey, korfbal, rugby, atletiek en kaatsen. De huidige situatie qua aantallen teams is in verhouding tot het aantal velden c.q. banen in kaart gebracht. Op basis van de bevolkingsontwikkeling (samenstelling en aantal) zijn de veranderingen in overschotten en tekorten voor 2020 en 2030 weergegeven. Voor hockey is een berekening uitgevoerd op basis van de groei van het aantal leden van de sportbond (KNHB) omdat deze groei veel sterker is dan de bevolkingsmatige ontwikkeling. Voor de overige sporten is in de berekeningen niet gewerkt met de procentuele daling/stijging van het aantal leden bij de sportbonden, omdat deze een bevolkingsmatige trend in de afgelopen jaren laten zien of omdat de absolute ledenaantallen gering zijn waardoor de gevolgen voor de ruimtebehoefte gering zullen zijn. Wel is in beschrijvende vorm op de landelijke trend in ledentalontwikkeling bij deze sporten ingegaan.

Een gedetailleerde beschrijving van de berekeningsmethode van het huidige aantal normteams is opgenomen in de rapportage 'Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen' (Kybys, 6 januari 2016).

De behoefteberekening van het aantal velden in de toekomst geschiedt op basis van de gemeentelijke bevolkingsprognose en de teamaantallen van seizoen 2014-2015. De teamaantallen worden naar de toekomst toe verhoogd of verlaagd met de verwachte ontwikkeling van de bevolking. Hierbij wordt per leeftijdscategorie en per woonservicezone (tabel 3.1) de ontwikkeling van het aantal inwoners ten opzichte van 2015 (tabel 3.2) gebruikt om het aantal teams in 2020 en 2030 te bepalen. Aan hand van het verwachte aantal teams in 2020 en 2030 is vervolgens via de planningsnormen berekend hoeveel velden in 2020 en 2030 nodig zijn. Dit aantal is vervolgens afgezet tegen het beschikbare aanbod.

Door gebruik te maken van de bevolkingsontwikkeling per woonservicezone en per leeftijdscategorie laat bijvoorbeeld een voetbalvereniging in woonservicezone 1 voor 2030 een daling van het aantal juniorenteams zien, terwijl voor het aantal seniorenteams een kleine groei wordt verwacht. In woonservicezone 6 is de daling van het aantal juniorenteams in 2030 bijna 25%, terwijl ook hier de seniorenteams in aantal toenemen.

Tabel 3.1 Indeling woonservicezones

Woonservicezone	Wijken/dorpen
1	Heerenveen–Noord, Heerenveen–Centrum, Terband, Luinjeberd, Tjalleberd, Gersloot, Haskerdijken en Nieuwebrug
2	Heerenveen–Skoatterwald, Oranjewoud, De Knipe en Bontebok
3	Jubbega, Hoornsterzwaag, Oude- en Nieuwehorne en Katlijk
4	Heerenveen–Midden, Heerenveen–De Akkers, Oudeschoot en Mildam
5	Heerenveen–Nijehaske, Heerenveen–De Greiden, Heerenveen–De Heide en Nieuweschoot
6	Akkrum, Nes en Aldeboarn

Tabel 3.2 Bevolkingsontwikkeling in Heerenveen tot 2020, per leeftijdscategorie (procenten, 2015 = 100)

	WSZ1	WSZ 2	WSZ 3	WSZ 4	WSZ 5	WSZ 6	**Totaal**
Pupillen (4 –11)	96	96	96	96	96	83	**94**
Junioren (12 – 17)	97	97	97	97	97	97	**97**
Senioren (18 – 34)	105	105	105	105	105	107	**106**
35+/45+ (35 – 54)	95	95	95	95	95	91	**95**
G (18 – 54)	100	98	99	100	99	97	**99**

Tabel 3.3 Bevolkingsontwikkeling in Heerenveen tot 2030, per leeftijdscategorie (procenten, 2015 = 100)

	WSZ1	WSZ 2	WSZ 3	WSZ 4	WSZ 5	WSZ 6	**Totaal**
Pupillen (4 –11)	99	99	99	99	99	81	96
Junioren (12 – 17)	91	91	91	91	91	76	89
Senioren (18 – 34)	109	109	108	110	109	109	109
35+/45+ (35 – 54)	88	88	88	88	88	77	87
G (18 – 54)	97	94	95	98	96	88	95

3.1 Sportpark De Greiden Heerenveen

vv Nieuweschoot

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	12,90	12,99	12,95
Benodigd aantal wedstrijdvelden	2	2	2
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	2		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	1		
Conclusie	Huidige accommodatie voorziet nu en in de toekomst in de behoefte		

Atletiekvereniging Heerenveen

De Atletiekunie gebruikt als vuistregel dat in een gemeente van 40.000 inwoners of meer een atletiekbaan nodig is. Tot een ledental van ongeveer 1.000 leden kan een atletiekvereniging goed uit de voeten op een volwaardige accommodatie[2]. De huidige accommodatie met een 6-laans 400 meterbaan,

[2] Een volwaardige atletiekaccommodatie bestaat (minimaal) uit een rechte sprintbaan voor afstanden tot en met 110 m, een rondbaan waarop de afstanden langer dan 110 meter worden gelopen, en een (midden)ruimte met de mogelijkheid om alle werpnummers en springnummers te verwerken.

een 8-laans sprintbaan en de nodige faciliteiten voor technische nummers voorziet dan ook in de huidige behoefte van de atletiekvereniging. Met een huidig ledental van 570 leden heeft de vereniging bovendien nog voldoende ruimte om te groeien.

Conclusie sportpark De Greiden

Sportpark De Greiden voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte van de voetbal- en atletiekvereniging.

3.2 Sportpark De Akkers Heerenveen

vv Heerenveense Boys

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag)	30,00	29,59	29,36
Benodigd aantal wedstrijdvelden	6	5	5
Benodigd aantal trainingsvelden	2	2	2
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	2		
Beschikbaar aantal wetravelden	1		
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras)	1		
Beschikbaar aantal pupillenvelden (natuurgras)	1		

Conclusie	Huidige accommodatie voldoet nu en in de toekomst niet aan de behoefte
Advies	Vervang een van de natuurgraswedstrijdvelden door een kunstgrasveld. De trainingen kunnen dan op de kunstgrasvelden plaatsvinden, waardoor het wetraveld volledig voor wedstrijden kan worden benut. De 4,5 wedstrijdvelden zijn dan voldoende om in de huidige en toekomstige behoefte te voorzien.

De behoefte aan wedstrijdvelden wordt in deze situatie bepaald door de plantechnische normen[3]. Wanneer naar de cultuurtechnische normen wordt gekeken, is in de huidige situatie behoefte aan vijf wedstrijdvelden in 2020 en aan vier wedstrijdvelden in 2030. Dit betekent dat ook wanneer de capaciteit is uitgebreid door vervanging van natuurgras door kunstgras, de planning van de wedstrijden een aandachtspunt blijft. Naast het realiseren van kunstgras voor een van de natuurgrasvelden is het niet noodzakelijk om nog meer extra wedstrijdcapaciteit te realiseren, gezien de lagere behoefte in de toekomst en de mogelijkheid om door langere speeldagen de capaciteit te verhogen.

[3] Plantechnische normen houden rekening met het aantal wedstrijden dat op een dag kan worden gespeeld, binnen het tijdvak 9.00 – 16.30 op zaterdag en 10.00 – 16.30 op zondag. De cultuurtechnische normen houden rekening met de belastbaarheid van de velden. Zeker met kunstgrasvelden kunnen door het eerder beginnen op een dag of het langer doorspelen meer wedstrijden worden gespeeld.

Kaatsvereniging De Pompeblêdden

Kaatsvereniging De Pompeblêdden bestaat uit circa 100 leden. De laatste vijf jaar is het ledental vrij stabiel. Sinds 2015 is de vereniging in verband met de herinrichtingplannen op sportpark De Heide tijdelijk verhuisd naar sportpark De Akkers. De Pompeblêdden maakt gedurende de periode april-september gebruik van de velden op sportpark De Akkers. De vereniging kan met de huidige velden voldoende uit de voeten, maar geeft zelf aan dat de tijdelijke inrichting van de opslagcontainers te wensen overlaat. Ook in 2020 en 2030 houdt de kaatsvereniging dezelfde behoefte aan capaciteit.

Conclusie sportpark De Akkers

Om nu en in de toekomst aan de behoefte van de voetbalvereniging vv Heerenveense Boys te voldoen, wordt geadviseerd om een natuurgraswedstrijdveld te vervangen door een kunstgrasveld. De kaatsvereniging, nu tijdelijk gehuisvest op sportpark De Akkers, heeft voldoende ruimte tot haar beschikking en houdt ook in de toekomst dezelfde ruimtebehoefte.

3.3 Sportpark Skoatterwald

vv Heerenveen

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	30,81	29,35	29,07
Benodigd aantal wedstrijdvelden	5	5	5
Benodigd aantal trainingsvelden	2	2	2

Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	4 (1 gecombineerd met SC Heerenveen)
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras)	1 (gecombineerd met SC Heerenveen)
Beschikbaar aantal wetravelden	2
Conclusie	Huidige accommodatie voorziet nu en in de toekomst in de behoefte, op voorwaarde dat de velden die samen worden gebruikt met SC Heerenveen optimaal gebruikt kunnen worden.

Ook voor sportpark Skoatterwald geldt dat de behoefte aan velden door de plantechnische normen wordt bepaald. Vanuit de cultuurtechnische normen ligt de behoefte (nu en in de toekomst) op vier velden. Dit biedt enigszins ruimte om de wetravelden niet volledig voor wedstrijden en trainingen te hoeven belasten.

SC Heerenveen

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en doordeweeks)	8,86		
Benodigd aantal wedstrijdvelden	1		
Benodigd aantal trainingsvelden	Niet bepaald		

Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1 (gecombineerd met vv Heerenveen)
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras)	1 (gecombineerd met v Heerenveen)
Beschikbaar aantal wetravelden	1
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	2

Conclusie	Huidige beschikbare wedstrijd- en trainingsruimte wordt voldoende geacht, mits het natuur- en kunstgrasveld optimaal (gezamenlijk) gebruikt kunnen worden.

De resultaten van de berekeningen zijn voor SC Heerenveen niet getoetst aan de richtlijnen van de KNVB voor de trainingsbehoefte, omdat deze voor betaald voetbalorganisaties (BVO) niet standaard toepasbaar zijn. Op basis van de huidige omvang en het wedstrijd- en trainingsschema van de vereniging wordt de huidige beschikbare wedstrijd- en trainingsruimte voldoende geacht, mits het natuur- en kunstgrasveld optimaal (gezamenlijk) gebruikt kunnen worden (Kybys, 2016). Omdat de ontwikkeling van het aantal teams bij een BVO niet direct afhankelijk is van de bevolkingsontwikkeling binnen de gemeente is er geen doorrekening naar de toekomst uitgevoerd.

Conclusie sportpark Skoatterwald

Sportpark Skoatterwald voldoet nu en in de toekomst (met de aanname dat SC Heerenveen ongeveer hetzelfde aantal teams blijft houden) aan de behoefte van voetbalverenigingen vv Heerenveen en SC Heerenveen, op voorwaarde dat de wetravelden in goede staat blijven en de velden die door beide verenigingen gebruikt worden, optimaal benut kunnen worden voor trainingen en wedstrijden.

3.4 Sportpark Jubbega

vv Jubbega

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	13,10	13,08	13,10
Benodigd aantal wedstrijdvelden	2	2	2
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	5*		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	0,4		
Conclusie	Huidige accommodatie heeft overcapaciteit		
Advies	3 natuurgrasvelden in stand houden, trainingshoek omzetten naar kunstgras (100 x 55) voor korfbal en voetbal		

* de gemeente Heerenveen heeft met vv Jubbega een privatiseringsovereenkomst, waarin alleen de velden 1, 2 en 3 en het trainingsveld zijn opgenomen. De overige velden zijn volledig in exploitatie bij de vereniging.

Uit de berekeningen blijkt dat de vereniging behoefte heeft aan twee wedstrijdvelden en een trainingsveld. De huidige accommodatie voorziet ruim in de behoefte. Voor trainingen maakt de voetbalvereniging gebruik van een deel van het korfbalveld van Wordt Kwiek.

Korfbalvereniging Wordt Kwiek

	2015	2020	2030
Aantal normteams	8,25	8,20	8,09
Benodigd aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden (natuurgras)	1	1	1

Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	2
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	1
Conclusie	Huidige accommodatie heeft overcapaciteit, maar overcapaciteit wordt deels gebruikt door voetbalvereniging
Advies	Er zijn gesprekken/onderhandelingen tussen Wordt Kwiek, vv Jubbega en de gemeente gaande. Plan is om (gezamenlijk) kunstgrasveld te realiseren op locatie oefenhoek/natuurgrasveld. Dit plan sluit aan bij de resultaten uit de behoefteberekening.

Conclusie Sportpark Jubbega

Sportpark Jubbega heeft overcapaciteit voor voetbal en korfbal. Er zijn reeds gesprekken tussen de verenigingen en de gemeente om de accommodatie te optimaliseren. Afstoting van twee natuurgrasvelden (wedstrijd en training) en het realiseren van een kunstgraskorfbalveld (met medegebruik van voetbal) zouden de overcapaciteit oplossen.

3.5 Sportpark De Knipe

vv Read Swart

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	13,95	14,07	14,15
Benodigd aantal wedstrijdvelden	2	2	2
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	2		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	0,8		
Conclusie	Huidige accommodatie voldoet, maar trainingsruimte is beperkt. Trainingen kunnen worden afgewerkt op kunstgrasveld van korfbal (gebeurt nu ook).		

Korfbalvereniging Kinea

	2015	2020	2030
Aantal normteams	11,1	11,06	10,8
Benodigd aantal wedstrijdvelden (kunstgras, 44 x 24 m)	2	2	2
Benodigd aantal trainingsvelden (natuurgras)	0	0	0
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras, 64 x 44 m)	1		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	1		

Conclusie	Huidige oppervlakte kunstgrasveld voldoet aan de nieuwe normen van de KNKV[4]. In verband met het kunstgras is aanvullend geen trainingsveld nodig.

Conclusie sportpark De Knipe

De accommodatie voldoet aan de behoefte voor de voetbal- en korfbalvereniging. De voetbalvereniging moet wel gebruikmaken van het (kunststof) korfbalveld voor haar trainingen, maar dat gebeurt reeds. Het korfbaltrainingsveld is niet strikt noodzakelijk, maar vanwege het medegebruik door de voetbalvereniging is het advies om ook dit trainingsveld voorlopig in stand te houden.

3.6 Sportpark Mildam

vv Mildam

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	7,6	7,7	7,76
Benodigd aantal wedstrijdvelden	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	1		

Conclusie	Huidige accommodatie voorziet nu en in de toekomst in de behoefte.

Korfbalvereniging Heerenveen

Op het sportpark Mildam bevindt zich ook een kunstgraskorfbalveld van 60 x 30 meter. Korfbalvereniging Heerenveen heeft met de gemeente Heerenveen een gebruiksovereenkomst afgesloten voor het gebruik (op de dinsdagavonden gedurende het buitenseizoen) van dit kunstgraskorfbalveld. Anno 2015 maakt de vereniging echter geen gebruik van het veld, en speelt enkel op sportpark De Heide. De vereniging verwacht in de toekomst wel weer gebruik te maken van het veld.

Kaatsvereniging Haaks en Krekt

Kaatsvereniging Haaks en Krekt is in 2013 opgericht en heeft 50 leden. De vereniging maakt in de periode mei tot en met augustus gebruik van de velden en kan met de huidige accommodatie nu en in de toekomst prima uit de voeten.

Conclusie sportpak Mildam

[4] Met ingang van 1 juli 2014 is binnen het korfbal besloten de veldafmetingen aan te passen, zodanig dat de afmetingen van een standaard korfbalveld buiten overeenkomt met de afmetingen van een standaard korfbalveld in de zaal (Handboek Sportaccommodaties, 2016).

Sportpark Mildam voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte van de voetbal- en kaatsvereniging. Het kunstgraskorfbalveld is in het seizoen 2014/2015 niet gebruikt door korfbalvereniging Heerenveen, maar de vereniging verwacht in de toekomst wel weer van dit veld gebruik te gaan maken.

3.7 Sportpark Tjalleberd

vv Aengwirden

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	9,65	9,75	9,88
Benodigd aantal wedstrijdvelden	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras)	1		
Beschikbaar aantal pupillenvelden (natuurgras)	1		
Conclusie	Huidige accommodatie voorziet nu en in de toekomst in de behoefte. Pupillenveld is in principe niet nodig voor voetbal, maar wordt gebruikt door kaatsvereniging.		

Kaatsvereniging Foarút

Kaatsvereniging Foarút heeft een stabiel ledental van circa 30 leden. Door de ontwikkeling van het MFA en het kunstgrasveld is de grootte van het kaatsveld de laatste jaren afgenomen. De kaatsvereniging maakt in de periode mei tot met augustus gebruik van het pupillenveld (en voorheen ook van de oefenhoek). De beschikbare ruimte is daarmee beperkt.

Conclusie sportpark Tjalleberd

Sportpark Tjalleberd voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte van de voetbal- en kaatsvereniging. De beschikbare ruimte (het pupillenveld) voor de kaatsvereniging is beperkt.

3.8 Sportpark De Heide

Korfbalvereniging Heerenveen

	2015	2020	2030
Aantal normteams	16,48	16,47	16,33
Benodigd aantal wedstrijdvelden (kunstgras, 44 x 24 m)	2	2	2
Benodigd aantal trainingsvelden (natuurgras)	0	0	0
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras)	2, waarvan 1 gecombineerd met hockey		
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1		
Conclusie	Huidige accommodatie voldoet aan de nieuwe normen van de KNKV. In verband met het kunstgras is aanvullend geen trainingsveld nodig.		

Hockeyvereniging HCC Quick Stick

	2015	2020	2030
Aantal normteams	32,38	31,58	29,83
Benodigd aantal wedstrijdvelden	3	3	3
Benodigd aantal trainingsvelden	0	0	0

Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras)	2, waarvan 1 gecombineerd met korfbal
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1
Conclusie	Huidige accommodatie voorziet niet in de huidige en toekomstige behoefte.
Advies	Natuurgras omzetten in kunstgras (al gepland). Eventueel in de toekomst ook korfbal aanpassen, zodat combiveld niet of minder nodig is voor korfbal en meer voor hockey beschikbaar komt.

Hockey maakt landelijk een zeer sterke groei door (paragraaf 2.5). Zou de (landelijke) jaarlijkse groei van 3.7% zich tot 2030 voortzetten, dan zou HCC Quick Stick vijf wedstrijdvelden nodig hebben. Het is echter niet aannemelijk dat de sterke groei van hockey zich nog zo lang blijft voortzetten. Bovendien kan HCC Quick Stick nu, onder andere vanwege beperkte ruimte, niet veel verder groeien qua vereniging. De ambitie van de vereniging is om tot 2030 met 10% te groeien in alle leeftijdscategorieën. Als deze groei wordt gerealiseerd, is een accommodatie met drie kunstgrasvelden nog steeds voldoende.

Conclusie Sportpark De Heide

Sportpark De Heide heeft voldoende capaciteit voor de korfbalvereniging. Voor hockey is een extra kunstgrasveld nodig, ter vervanging van het huidige natuurgrasveld. Als de korfbalvelden aan renovatie toe zijn, is het mogelijk om de indeling van de korfbalvelden aan te passen (ivm de gewijzigde korfbalnormen, zie p. 25)) en te zorgen dat het combiveld minder of niet door korfbal gebruikt hoeft te worden en daardoor meer voor hockey beschikbaar komt.

3.9 Sportpark Buitenbaan

Feanster Rubyclub

De Feanster Rugbyclub bestaat uit totaal zes teams: 1 seniorenteam, 1 damesteam en 4 jeugdteams (1 colts, 1 junioren, 1 cubs en 1 TBM). Het damesteam betreft een combinatieteam met Grutte Pier uit Leeuwarden en de jeugdteams zijn combiteams met de overige Friese rugbyverenigingen. De club maakt voor wedstrijden en trainingen gebruik van hetzelfde veld.

De Feanster Rugbyclub heeft in de huidige situatie met zes teams net voldoende aan het huidige veld. Omdat het veld ook intensief voor schoolsport wordt gebruikt, is door de gemeente een oefenhoek aan de noordzijde van het veld ook geschikt gemaakt voor bespeling. Door deze maatregel is de schade aan het veld die door de intensieve bespeling ontstaat acceptabel.
Rugby is landelijk gezien een sport die flink groeit (paragraaf 2.5). Ook de vereniging in Heerenveen heeft groeiambities. Wanneer deze groei daadwerkelijk wordt gerealiseerd, is het de vraag of het veld voldoende is voor zowel trainingen, wedstrijden als schoolsport. De vereniging heeft uit eigen middelen veldverlichting gerealiseerd, waardoor de mogelijkheden om te trainen zijn gegroeid. De vereniging

geeft zelf aan dat het veld zijwaarts moet worden verschoven vanwege nieuwbouw van de kleedruimten. De doelpalen dienen dan te worden verplaatst.

Conclusie sportpark Buitenbaan

Sportpark Buitenbaan voldoet aan de huidige en toekomstige behoefte van de rugbyvereniging. Wanneer de rugbyvereniging echter de landelijke trend en haar eigen groeiambities volgt, is het zeer de vraag of het huidige veld met een extra stuk oefenhoek voldoende is voor de vereniging (en de schoolsport).

3.10 Sportpark Nieuwehorne

vv UDIROS

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	9,95	9,95	9,88
Benodigd aantal wedstrijdvelden	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras)	1		
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1		
Conclusie	Huidige accommodatie heeft overcapaciteit		
Advies	Het natuurgrasveld is in principe boventallig voor voetbal, maar vanuit medegebruik wel wenselijk		

Korfbalvereniging UDIROS

	2015	2020	2030
Aantal normteams	8,7	8,66	8,43
Benodigd aantal wedstrijdvelden (kunstgras, 44 x 24 m)	2	2	2
Benodigd aantal trainingsvelden (natuurgras)	0	0	0
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (kunstgras, 64 x 44)	1		
Beschikbaar aantal zomervelden (geen officiële sportvoorziening)	1		
Conclusie	Huidige accommodatie (oppervlakte kunstgrasveld) voldoet aan de nieuwe normen van de KNKV.		

Conclusie Sportpark Nieuwehorne

Sportpark Nieuwehorne heeft voldoende capaciteit voor de voetbal- en korfbalvereniging. Het natuurgrasveld voor voetbal is in principe boventallig, maar vanuit medegebruik wel wenselijk.

3.11 Sportpark Akkrum

vv Akkrum

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	15,25	14,36	13,23
Benodigd aantal wedstrijdvelden	2	2	2
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	2		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	0,4		
Conclusie	Huidige accommodatie heeft nu en in de toekomst een tekort aan trainingscapaciteit		
Advies	Een van de natuurgras wedstrijdvelden vervangen door kunstgras.		

Conclusie Sportpark Akkrum

Sportpark Akkrum heeft nu en in de toekomst een tekort aan trainingscapaciteit voor de voetbalvereniging. Het vervangen van een van de natuurgrasvelden door kunstgras is een manier om de trainingscapaciteit te verhogen.

3.12 Sportpark Akkrum-Oost

Korfbalvereniging Mid-Fryslân

	2015	2020	2030
Aantal normteams	3,05	3,02	2,97
Benodigd aantal wedstrijdvelden (natuurgras 68 x 44 m)	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden (natuurgras, 68 x 44 m)	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	1		
Conclusie	Huidige accommodatie voorziet nu en in de toekomst aan de behoefte.		

Kaatsvereniging Us Keatsen

Kaatsvereniging Us Keatsen bestaat uit circa 140 leden. De laatste jaren is het ledental licht gegroeid. Met het huidige veldoppervlak kan de vereniging, ook als het de komende jaren licht verder groeit, goed uit de voeten.

Conclusie sportpark Akkum-Oost

Sportpark Akkrum-Oost voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte van de korfbal- en kaatsvereniging.

3.13 Sportpark Oldeboorn

vv Oldeboorn

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	5,1	5,04	4,93
Benodigd aantal wedstrijdvelden	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	2		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	0,6		
Conclusie	Er is wedstrijdcapaciteit over en de trainingsruimte is aan de krappe kant		
Advies	Door een van de natuurgrasvelden te voorzien van verlichting kan dit veld gaan dienen als trainingsveld, waarmee een 'volwaardig' trainingsveld ontstaat. Het huidige, kleine, trainingsveld kan dan worden afgestoten.		

Conclusie Sportpark Oldeboorn

Sportpark Oldeboorn heeft overcapaciteit aan wedstrijdvelden en geringe trainingsruimte. Verlichting voor een van de natuurgrasvelden is een mogelijkheid om aan beide aspecten tegemoet te komen.

3.14 Sportpark Haserkdijken

Korfbalvereniging SIM

	2015	2020	2030
Aantal normteams	3	3,08	3,07
Benodigd aantal wedstrijdvelden (natuurgras 68 x 44 m)	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden (natuurgras, 68 x 44 m)	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1		
Beschikbaar aantal trainingsvelden (natuurgras)	1		
Conclusie	Huidige accommodatie voorziet nu en in de toekomst aan de behoefte.		

Conclusie sportpark Haskerdijken

Sportpark Haskerdijken voldoet nu en in de toekomst ruim aan de behoefte van de korfbalvereniging.

3.15 Sportpark Gersloot

vv Gersloot

	2015	2020	2030
Aantal normteams (zaterdag en zondag)	1,0	1,05	1,09
Benodigd aantal wedstrijdvelden	1	1	1
Benodigd aantal trainingsvelden	1	1	1
Beschikbaar aantal wedstrijdvelden (natuurgras)	1		
Conclusie	Volgens de richtlijn heeft de vereniging behoefte aan 1 wedstrijdveld en 1 trainingsveld. Aangezien de vereniging maar 1 team in competitie heeft, wordt de huidige wedstrijd- en trainingsruimte echter ruim voldoende geacht.		

Conclusie sportpark Gersloot

Sportpark Gersloot bestaat uit één natuurgrasveld waarop voetbalvereniging Gersloot met 1 team in competitieverband actief is. Het veld is eigendom van de vereniging, de gemeente zorgt enkel voor het maaien van het gras.

4. Binnensport

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de huidige en toekomstige ruimtebehoefte voor de binnensport in Heerenveen. Daarbij wordt met name gekeken naar het huidige aanbod aan sporthallen en wordt dit aanbod afgezet tegen de huidige en toekomstige vraag naar sporthallen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de rol die sport- en gymzalen kunnen spelen in de vraag naar binnensport. Verder wordt inzicht verschaft in de bezetting van sporthallen, sport- en gymzalen door het onderwijs en sportaanbieders dan wel -verenigingen.

In de gemeente Heerenveen bevinden zich zes sporthallen met in totaal zeven afzonderlijke hallen (tabel 4.1). Sportstad Heerenveen bestaat uit twee hallen[5], terwijl de overige sporthallen allemaal over één hal beschikken. De sporthallen zijn allemaal in handen van particuliere eigenaren (en ontvangen ook geen exploitatiesubsidie), met uitzondering van de Utingeradeelhal. Deze hal is eigendom van de gemeente, maar wordt geëxploiteerd door Stichting UT-hal. Buiten de sporthallen zijn er nog vier particuliere sportzalen en achttien gymzalen (twaalf gemeentelijk en zes particulier). Bijlage 2 bevat de adressen van de sporthallen, sport- en gymzalen.

Het aanbod aan sporthallen zoals gepresenteerd in tabel 4.1 vormt de uitgangspositie voor de prognose voor de behoefte aan binnensportaccommodaties in de gemeente Heerenveen.

Tabel 4.1 Sporthallen in de gemeente Heerenveen

Sporthal	Kern	Aantal hallen	Eigenaar/Exploitant
De Kompenije/Expansiehal	Jubbega	1	Stichting Multifuntioneel Gebouw Jubbega
Sportcomplex Nieuwehorne	NIeuwehorne	1	Stichting Horne Sport
Blauw–withal	Heerenveen	1	Stichting Sporthal Blauw Wit Heerenveen
OSG Sevenwolden (ds. Kingweg)	Heerenveen	1	OSG Sevenwolden
Utingeradeelhal	Akkrum	1	Stichting UT–hal (gemeente is eigenaar)
Sportstad Heerenveen	Heerenveen	2	Sportstad
Totaal		**7**	

Sporthallen hebben minimaal drie vakken en hebben als afmeting 44 of 48 meter bij 28 meter. In sporthallen wordt ruimte geboden om zowel trainings- als competitievormen af te werken voor de volgende sporten: badminton, basketbal, boksen, judo/karate, korfbal, tafeltennis, tennis, volleybal, zaalhandbal, zaalhockey en zaalvoetbal, alsmede trainingsvormen voor klimsport en sporten zonder belijning (zoals gymnastiek en turnen).

[5] Sportstad Heerenveen bestaat uit een grote sporthal van 80 x 50 meter. Deze hal is op te splitsen in drie delen, waardoor twee sporthallen en een tennishal ontstaan. Tevens is er een aparte turnhal die zowel voor top– als breedtesport wordt gebruikt. In de analyse telt Sportstad Heerenveen voor twee sporthallen mee.

De draagvlakberekening houdt geen rekening met sport- en gymzalen, omdat deze kleiner zijn dan sporthallen en niet toereikend zijn voor alle vormen van sportbeoefening. Sportzalen bieden vaak maar twee derde van de benodigde ruimte, en gymzalen een derde van de benodigde ruimte. Sportzalen hebben als afmeting 22 bij 28 meter en bieden voor de sporten badminton, basketbal, boksen, judo/karate, klimsport, korfbal, tafeltennis en volleybal in principe ook mogelijkheden voor training en competitie. Voor tennis, zaalhandbal, zaalhockey en zaalvoetbal is het echter niet mogelijk om in een sportzaal competitievormen te beoefenen. Sportzalen worden om die reden niet primair in de berekeningen meegenomen, maar dienen als buffer of opvang voor sportactiviteiten die door ruimtegebrek niet in de sporthallen terechtkunnen en die zich lenen voor beoefening in sportzalen. Gymzalen worden primair gebouwd om het bewegingsonderwijs van de (basis)scholen te faciliteren en zijn niet voor alle (verenigings)sporten geschikt. Het aantal en de locaties van de gymzalen wordt grotendeels bepaald door de aanwezigheid van onderwijslocaties (elke school dient binnen een normafstand een gymlocatie tot haar beschikking te hebben) en daarom worden de gymzalen niet in de draagvlakberekening meegenomen. In de avonduren en de weekenden kunnen gymzalen (vaak) wel aan sportverenigingen ter beschikking worden gesteld.

4.1 Draagvlakcijfers voor sporthallen

De behoefte aan ruimte voor binnensport in de gemeente Heerenveen wordt berekend aan de hand van draagvlakcijfers voor sporthallen. Uitgangspunt is daarbij het huidige aanbod aan sporthallen. In de vorige paragraaf hebben we kunnen zien dat er zeven sporthallen zijn.

Door het huidige aanbod aan sporthallen tegenover de bevolkingsontwikkeling voor 2020 en 2030 te plaatsen komen tekorten dan wel overschotten aan het licht. Bij de bevolkingsontwikkeling gaan we uit van de bevolking van 6 jaar en ouder. In Heerenveen stijgt het aantal inwoners (6 jaar en ouder) tot 2030 met 5 procent tot bijna 50.000 inwoners.

De draagvlakmethode gaat uit van een maximale en minimale variant. De maximale variant neemt als uitgangspunt één sporthal per 15.000 inwoners (6 jaar en ouder), de minimale variant één sporthal per 20.000 inwoners (6 jaar en ouder). De vraag naar sporthallen op basis van de draagvlakmethode voor 2014 is in tabel 4.2 berekend voor het totaal aan sporthallen in Heerenveen.

Tabel 4.2 Vraag-aanbodanalyse binnensport (2015)

	Minimumvariant	Maximumvariant
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000
Aantal inwoners*	47.375	47.375
Benodigd aantal sporthallen (onafgerond)	2,4	3,2
Benodigd aantal sporthallen (afgerond)	3	4
Huidig aanbod	7	7
Overschot/tekort	4	3

* Bevolking van zes jaar en ouder.

Op basis van de minimumvariant voor 2015 heeft de gemeente Heerenveen meer dan voldoende sporthallen. Als we de ligging van de sporthallen nader bekijken, dan zien we dat drie sporthallen in de kleine kernen van Jubbega, Nieuwehorne en Akkrum liggen. Deze sporthallen zijn niet direct een

logische locatie voor de sporters uit de stad Heerenveen, maar wel van belang voor de kernen waarin ze liggen.

De bovenstaande analyse lijkt er op te wijzen dat er in Heerenveen overcapaciteit is aan sporthallen. Het kan echter ook zo zijn dat Heerenveen een echte sportstad is en van deze hallen relatief veel gebruik wordt gemaakt. Zo wordt Sportstad Heerenveen veel gebruikt door bijvoorbeeld het CIOS en topsport(trainingen). In de navolgende paragraaf gaan we daarom dieper in op de bezetting van de binnensportaccommodaties, om te bepalen in hoeverre de analyse op basis van draagvlakanalyse aansluit op de werkelijkheid.

4.2 Huidige bezetting van de binnensportaccommodaties

Van de zeven sporthallen, vier sportzalen en achttien gymzalen is de bezetting gedurende het jaar geanalyseerd. Voor de sporthallen, sportzalen en niet-gemeentelijke gymzalen zijn daartoe verhuurgegevens opgevraagd bij de exploitanten. Voor de gemeentelijke gymzalen zijn verhuurgegevens (augustus 2014 –juli 2015) door de gemeente Heerenveen aangeleverd.

Om inzicht te verkrijgen in de bezetting van de diverse sportaccommodaties is een aantal uitgangspunten gebruikt voor de openstelling:

- maandag t/m vrijdag: 8:00 – 23:00 uur
- zaterdag en zondag: 9:00 – 22:00 uur
- 40 weken per jaar
- Wintermaanden: december t/m maart
- Zomermaanden: september t/m november, april t/m juni
- Zomerperiode (juli/augustus) niet meegenomen

Voor elke accommodatie is de bezetting bepaald door het aantal verhuurde uren af te zetten tegen het aantal uren openstelling. Dit is vervolgens ook gedaan voor vijf tijdvakken: ma-vr 8:00 – 16:00 uur, 16:00 – 19:00 uur en 19:00 – 23:00 uur, zaterdag en zondag. Deze tijdvakken geven goed weer of een accommodatie volop gebruikt wordt of juist ruimte biedt voor onderwijs (overdag) of sportverenigingen (’s avonds en in het weekend). Omdat binnensportaccommodaties veelal in de wintermaanden intensiever worden gebruikt, zijn de vijf tijdvakken voor zowel de zomer- als de wintermaanden in beeld gebracht.

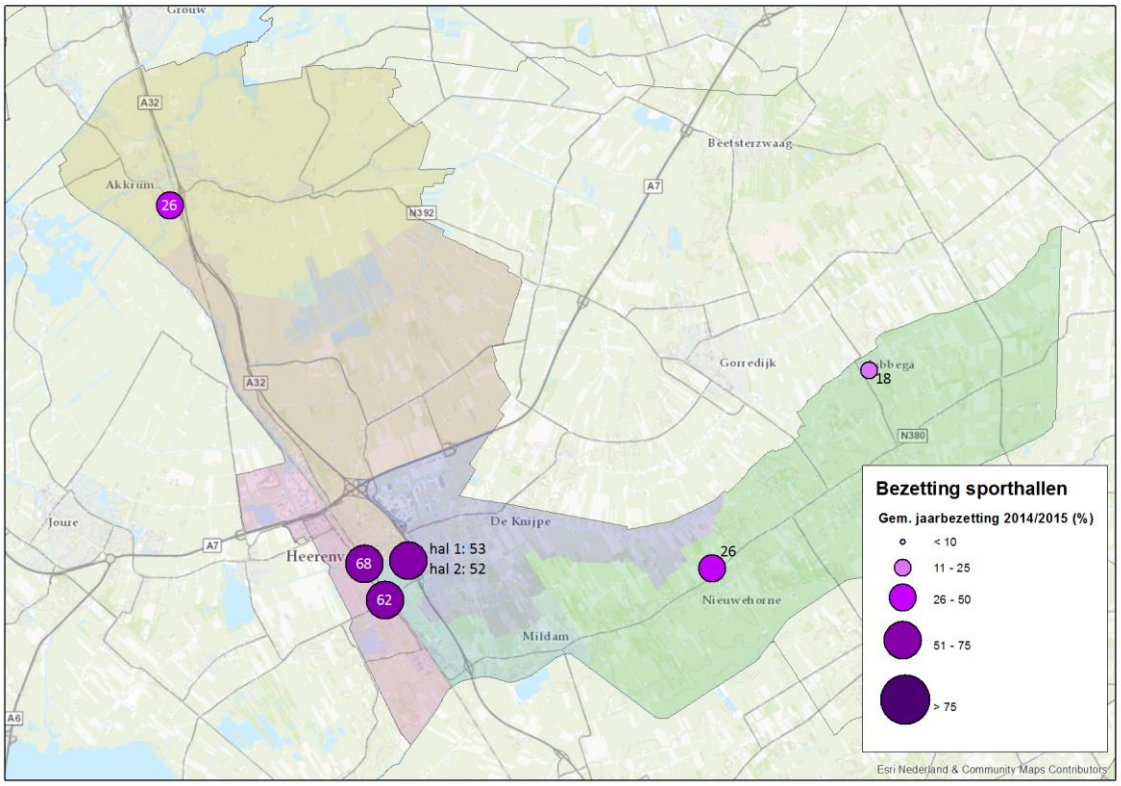
Sporthallen

De Blauw-withal heeft een gemiddelde bezetting van 68% en heeft daarmee de hoogste bezetting van alle sporthallen (tabel 4.3 en figuur 4.1). De drie sporthallen in de kleine kernen (De Kompenije, Sportcomplex Nieuwehorne en de Utingeradeelhal) hebben met 18% en 26% de laagste bezetting. Dit betekent dat deze sporthallen voor meer dan drie kwart van de tijd niet worden gebruikt. De overige sporthallen hebben een bezetting tussen de 52% en 62% en worden daarmee voor ongeveer de helft van de tijd gebruikt.

Tabel 4.3 Totale bezetting (procenten)

	totale bezetting
De Kompenije/Expansiehal	18
Sportcomplex Nieuwehorne	26[6]
Blauw-withal	68
OSG Sevenwolden, ds. Kingweg	62
Utingeradeelhal	26
Sportstad Heerenveen -1 (sporthal 1)	53
Sportstad Heerenveen -2 (sporthal 2)	52

Figuur 4.1 Jaarbezetting sporthallen (procenten)

Kijken we naar de verschillende tijdvakken (tabel 4.4) dan zien we dat de Blauw-withal en OSG Sevenwolden overdag nagenoeg volledig worden gebruikt door bewegingsonderwijs. De twee sporthallen van Sportstad Heerenveen zijn overdag voor bijna drie kwart gevuld, voornamelijk door het CIOS. De overige sporthallen laten overdag veel ruimte zien. Sportstad Heerenveen geeft aan dat met name tussen 16.00 en 18.00 nog ruimte is (die wel steeds meer opgevuld gaat worden door veranderend

[6] Gebruik op zaterdag in de wintermaanden wordt door de beheerder op gemiddeld 7 uur per zaterdag geschat (voornamelijk korfbal)

onderwijs van CIOS). De sporthallen in de kleine kernen halen hun hoogste bezetting in de namiddag en de avonduren. Dit geldt zeker voor de wintermaanden (tabel 4.6), wanneer diverse verenigingen in de hallen trainen of wedstrijden spelen. De bezetting in de weekenden is voor alle hallen in de zomermaanden zeer laag. Alleen de hallen in Sportstad Heerenveen en de Utingeradeelhal laten nog enige bezetting zien, maar ook deze hallen worden de meeste weekenden niet gebruikt. In de wintermaanden is de bezetting op zaterdag voor alle hallen flink hoger. Alleen de sporthal van OSG Sevenwolden wordt in de weekenden niet gebruikt, terwijl deze wel beschikbaar is. De Kompenije en het Sportcomplex Nieuwehorne worden op zondag niet gebruikt, terwijl de Blauw-withal, de Utingeradeelhal en de sporthallen van Sportstad Heerenveen ook op zondag worden gebruikt om te sporten, maar wel in mindere mate dan op zaterdag.

Tabel 4.4 Jaarbezetting sporthallen naar tijdvak (procenten)

	overdag (ma/vr)	namiddag (ma/vr)	avond (ma/vr)	zaterdag	zondag
De Kompenije/Expansiehal	12	35	30	17	0
Sportcomplex Nieuwehorne	22	45	37	22	0
Blauw-withal	95	67	65	40	17
OSG Sevenwolden, ds. Kingweg	100	70	60	0	0
Utingeradeelhal	9	43	56	25	19
Sportstad Heerenveen -1 (sporthal 1)	68	51	56	33	25
Sportstad Heerenveen -2 (sporthal 2)	79	52	46	21	19

Tabel 4.5 Bezetting sporthallen tijdens de zomermaanden (procenten)

	overdag (ma/vr)	namiddag (ma/vr)	avond (ma/vr)	zaterdag	zondag
De Kompenije/Expansiehal	12	24	17	0	0
Sportcomplex Nieuwehorne	21	24	25	0	0
Blauw-withal	95	67	65	0	0
OSG Sevenwolden, ds. Kingweg	100	70	60	0	0
Utingeradeelhal	5	30	48	11	7
Sportstad Heerenveen -1 (sporthal 1)	66	42	51	20	13
Sportstad Heerenveen -2 (sporthal 2)	76	44	40	7	7

Tabel 4.6 Bezetting sporthallen tijdens de wintermaanden (procenten)

	overdag (ma/vr)	namiddag (ma/vr)	avond (ma/vr)	zaterdag	zondag
De Kompenije/Expansiehal	13	52	49	42	0
Sportcomplex Nieuwehorne	24	76	54	54	0
Blauw-withal	95	67	65	100	42
OSG Sevenwolden, ds. Kingweg	100	70	60	0	0
Utingeradeelhal	14	63	68	45	37
Sportstad Heerenveen -1 (sporthal 1)	71	67	66	55	44
Sportstad Heerenveen -2 (sporthal 2)	84	65	57	44	38

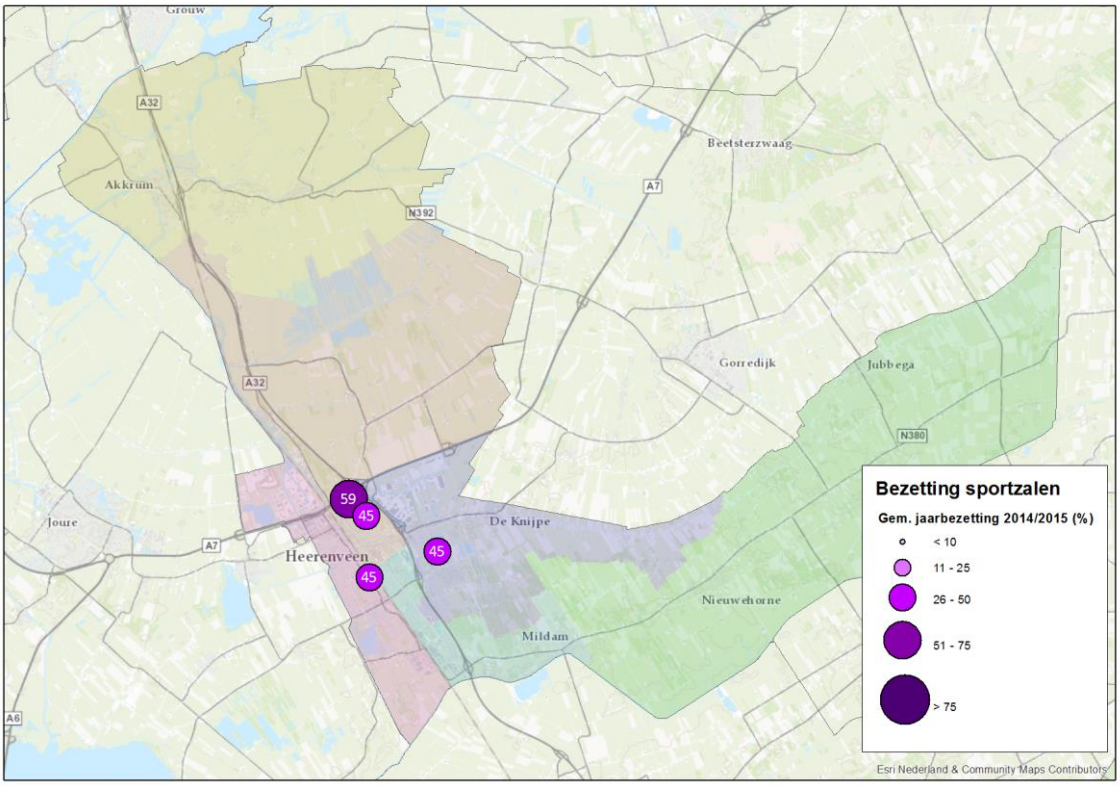
Sportzalen

OSG Sevenwolden, locatie De Schans, heeft met een bezetting van 59% de hoogste bezetting van de vier sportzalen (tabel 4.7 en figuur 4.2). De overige drie sportzalen hebben een bezetting van 45% en worden dus meer dan de helft van de tijd niet gebruikt.

Tabel 4.7 Totale bezetting (procenten)

	totale bezetting
OSG Sevenwolden, Buitenbaan 5	45
OSG Sevenwolden, De Schans/Fedde Schurer	59
MFA De Spil	45
Bornegocollege, ds. Kingweg 1	45

Figuur 4.2 Jaarbezetting sportzalen (procenten)

De sportzalen worden overdag bijna volledig gebruikt, wat niet verwonderlijk is aangezien de sportzalen aan onderwijslocaties zijn gekoppeld. ’s Avonds worden de sportzalen nauwelijks gebruikt, met uitzondering van OSG Sevenwolden, locatie De Schans. Het Bornegocollege wordt ’s avonds helemaal niet gebruikt (en is ook niet beschikbaar). MFA de Spil is de enige sportzaal die in het weekend gebruikt wordt, zij het wel zeer minimaal (bezetting van 6% op zaterdag, zondag geen gebruik). De overige sportzalen worden in het weekend niet gebruikt. Omdat sportverenigingen nauwelijks gebruikmaken van de sportzalen is er nauwelijks verschil in bezetting tussen de zomer- en wintermaanden (tabel 4.9 en 4.10).

Tabel 4.8 Jaarbezetting sportzalen naar tijdvakken (procenten)

	overdag (ma/vr)	namiddag (ma/vr)	avond (ma/vr)	zaterdag	zondag
OSG Sevenwolden, Buitenbaan 5	100	23	11	0	0
OSG Sevenwolden, De Schans/Fedde Schurer	100	43	65	0	0
MFA De Spil	81	38	30	6	6
Bornegocollege, ds. Kingweg 1	100	33	0	0	0

Tabel 4.9 Bezetting sportzalen tijdens de zomermaanden

	overdag (ma/vr)	namiddag (ma/vr)	avond (ma/vr)	zaterdag	zondag
OSG Sevenwolden, Buitenbaan 5	100	23	11	0	0
OSG Sevenwolden, De Schans/Fedde Schurer	100	43	65	0	0
MFA De Spil	81	38	28	6	6
Bornegocollega, ds. Kingweg 1	100	33	0	0	0

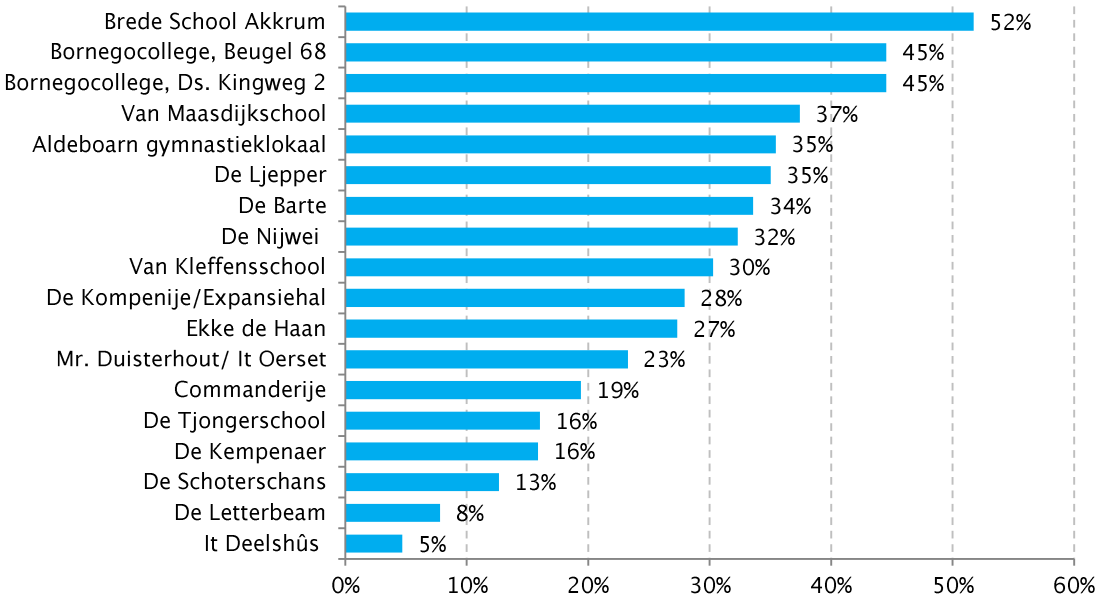
Tabel 4.10 Bezetting sportzalen tijdens de wintermaanden

	overdag (ma/vr)	namiddag (ma/vr)	avond (ma/vr)	zaterdag	zondag
OSG Sevenwolden, Buitenbaan 5	100	23	11	0	0
OSG Sevenwolden, De Schans/Fedde Schurer	100	43	65	0	0
MFA De Spil	82	38	33	6	6
Bornegocollega, ds. Kingweg 1	100	33	0	0	0

Gymzalen

De bezetting van de gymzalen varieert tussen de 5% en 52% (figuur 4.3 en tabel 4.11). De gymzaal van het dorpshuis It Deelshûs wordt slechts gebruikt door een paar groepen van de nabijgelegen kleine school It Fiifde Sté (die in juli 2016 haar deuren helemaal sluit). De lage bezetting is hiervan een logisch gevolg en zal na sluiting van de school nog lager worden. Tien gymzalen zijn overdag (maandag – vrijdag) meer dan de helft van de tijd in gebruik en hebben daarmee een bezetting van meer dan 50%. De overige acht gymzalen staan doordeweeks meer dan de helft van de tijd overdag leeg. In de avonduren is de bezetting van de gymzalen minimaal. De hoogste bezetting wordt gehaald door de Van Maasdijkschool (35%), maar ook deze gymzaal wordt bijna twee derde van de tijd niet benut. In het weekend zijn nagenoeg alle gymzalen gesloten en worden de overige gymzalen nauwelijks gebruikt (bezetting maximaal 8% op zaterdag voor de Brede School Akkrum).

Figuur 4.3 Bezetting gymzalen gedurende het jaar

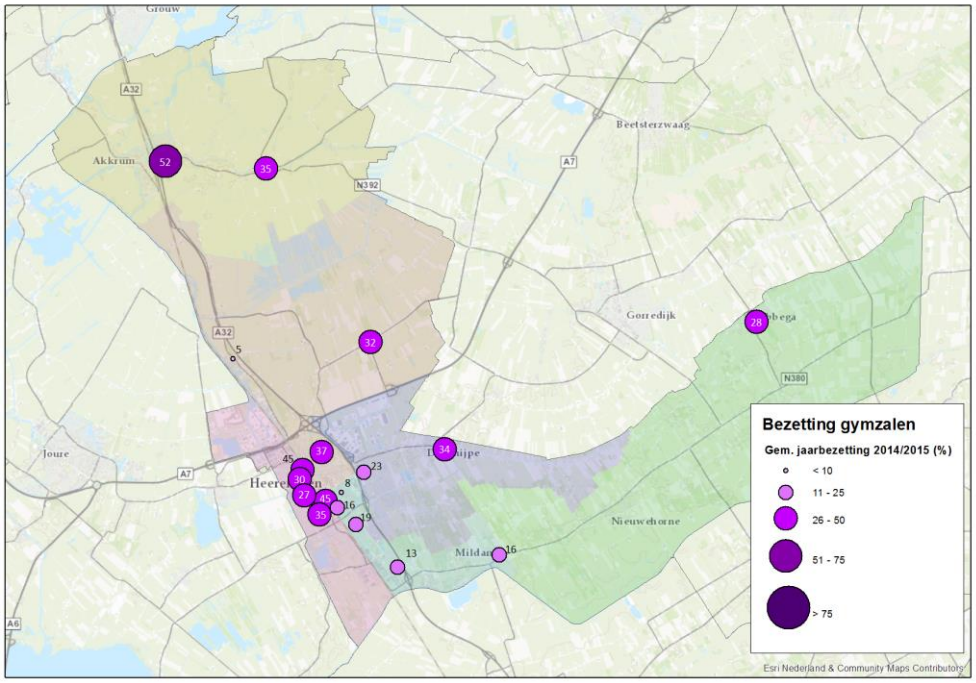

Tabel 4.11 Bezetting gymzalen (procenten)

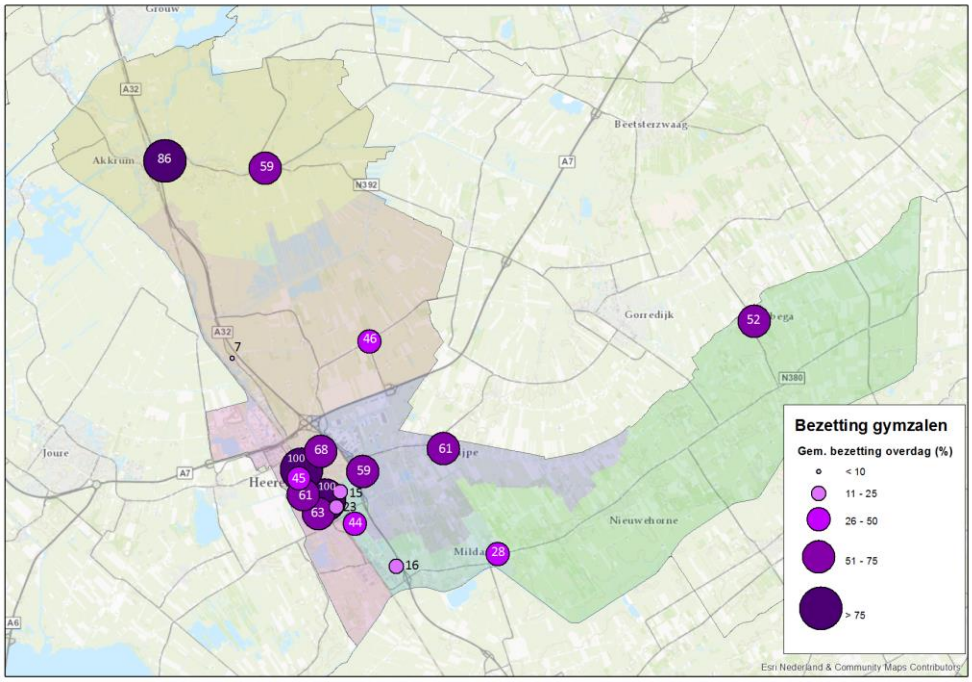
	Totale bezetting	overdag (ma/vr)	namiddag (ma/vr)	avond (ma/vr)	zater-dag	zon-dag
It Deelshûs	**5**	7	0	10	0	0
De Kompenije/Expansiehal	**28**	52	26	14	4	0
Brede School Akkrum	**52**	86	67	34	8	0
Mr. Duisterhout/ It Oerset	**23**	59	0	0	0	0
Bornegocollege, Ds. Kingweg 2	**45**	100	33	0	0	0
Bornegocollege, Beugel 68	**45**	100	33	0	0	0
Aldeboarn gymnastieklokaal	**35**	59	55	20	0	0
De Barte	**34**	61	22	28	4	0
Commanderije	**19**	44	0	10	1	0
Ekke de Haan	**27**	61	15	5	0	0
De Kempenaer	**16**	23	12	25	0	0
Van Kleffensschool	**30**	45	50	25	0	0
De Letterbeam	**8**	15	8	3	0	0
De Ljepper	**35**	63	38	20	4	0
Van Maasdijkschool	**37**	68	24	35	0	0
De Schoterschans	**13**	16	0	27	7	0
De Nijwei	**32**	46	47	33	5	0
De Tjongerschool	**16**	28	12	16	0	0

Figuur 4.4 en figuur 4.5 laat op kaart de bezetting gedurende het jaar en overdag zien.

Figuur 4.4 Jaarbezetting gymzalen (in procenten)

Figuur 4.5 Bezetting gymzalen overdag (in procenten)

4.3 Toekomstige behoefte aan binnensportaccommodaties

Het totaal aantal inwoners van 6 jaar en ouder in Heerenveen in de periode tot 2030 laat een lichte toename zien (5%). Dit vertaalt zich niet in een extra behoefte aan sporthallen, waarmee het overschot van vier en drie sporthallen in de minimum en maximumvariant blijft bestaan.

Tabel 4.12 Vraag-aanbodanalyse binnensport 2020 en 2030

	2020		2030	
	Minimumvariant	Maximumvariant	Minimumvariant	Maximumvariant
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000	20.000	15.000
Aantal inwoners*	48.408	48.408	49.725	49.725
Benodigd aantal sporthallen (onafgerond)	2,4	3,2	2,5	3,3
Benodigd aantal sporthallen (afgerond)	3	4	3	4
Huidig aanbod	7	7	7	7
Overschot/tekort	4	3	4	3

Nadeel van de toepassing van de draagvlakcijfers is dat deze geen aandacht hebben voor demografische verschuivingen bij een nagenoeg gelijkblijvende bevolking, zoals in Heerenveen het geval is. Om een meer gespecificeerd beeld van de toekomstige behoefte te kunnen geven, gaan we daarom in het navolgende meer specifiek in op de gevolgen van de demografische verschuiving in Heerenveen voor de onderwijsbehoefte en de sportbehoefte.

Toekomstige behoefte vanuit onderwijs

Op basis van de leerlingenprognoses voor basis- en voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen is vast te stellen dat naar verwachting de behoefte vanuit het onderwijs tot en met 2030 afneemt. Het totaal aantal leerlingen op het basisonderwijs daalt tot en met 2020 naar verwachting met tien procent en tot en met 2030 met achttien procent (tabel 4.13). Het totaal aantal leerlingen op het voortgezet onderwijs neemt tot en met 2020 naar verwachting af met twaalf procent en tot en met 2030 met 25 procent.

Tabel 4.13 Verandering in aantal leerlingen basisonderwijs en voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen in 2020 en 2030, in procenten

	2020	2030
Verandering in aantal leerlingen basisonderwijs	-10%	-18%
Verandering in aantal leerlingen voortgezet onderwijs	-12%	-25%

Bron: Leerlingenprognose basisonderwijs 2015 (gemeente Heerenveen), en DUO.nl (prognose aantal leerlingen voortgezet onderwijs).

Bij deze verwachte daling in de toekomstige leerlingenaantallen moet worden aangemerkt dat dit niet per definitie leidt tot een afname van de onderwijsbehoefte aan binnensportruimte. Momenteel wordt vanuit de overheid aangestuurd op twee gymuren per week, maar men streeft naar drie gymuren per week. Bij het toepassen van drie uren bewegingsonderwijs neemt de behoefte aan binnensportruimte toe, ondanks een dalend aantal leerlingen. Het is de vraag of en wanneer dit realiteit gaat worden, maar het is een mogelijke ontwikkeling die in de gaten moet worden gehouden. Door een globale berekening van de invloed van het veranderende aantal leerlingen op het aantal groepen per school is

berekend dat, uitgaande van een gelijkblijvende norm qua gymuren, er gemeentebreed een daling te verwachten is van de toekomstige behoefte aan sportruimte voor het onderwijs van ongeveer 11 procent in 2020 en 22 procent in 2030.

Toekomstige behoefte vanuit sportverenigingen en overige gebruikers

Het landelijke sportdeelnamecijfer is al jarenlang stabiel (circa 65%) evenals de mate waarin men lid is van een sportvereniging (ca. 30%). De verwachting is niet dat hier op termijn veel in gaat veranderen. Voor het gebruik van de sporthallen en sportzalen kan een prognose van het toekomstig aantal (unieke) gebruikers worden gemaakt op basis van landelijk beschikbare cijfers over het accommodatiegebruik per leeftijdscategorie (tabel 4.14).

Tabel 4.14 Gebruik sporthallen/sportzalen, naar leeftijdsgroep, percentage van de bevolking

	gebruik sporthal/sportzaal
6 – 79 jaar	14
6–11 jaar	29
12–17 jaar	36
18–24 jaar	26
25–34 jaar	16
35–49 jaar	9
50–64 jaar	7
65–79 jaar	5

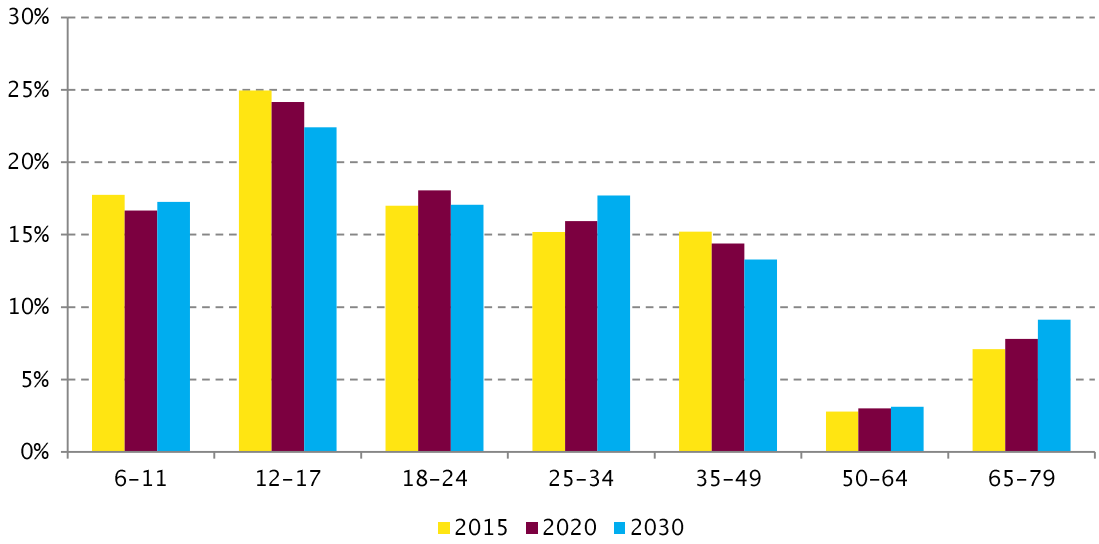
Bron: OBiN 2013–2014.

Wanneer we op basis van landelijke gegevens kijken naar welke leeftijdsgroepen de voornaamste gebruikers zijn van sporthallen (tabel 4.14), dan zien we dat het gebruik afneemt met de leeftijd. Door de accommodatiegebruikprofielen van de diverse leeftijdsgroepen te koppelen aan de demografische verschuiving in Heerenveen (tabel 4.15) is vast te stellen dat de gemeente Heerenveen in de toekomst waarschijnlijk niet zozeer te maken krijgt met een lager aantal gebruikers van sporthallen en sportzalen, als wel van een verschuiving van de leeftijden van de gebruikers (figuur 4.2). Meer gebruikers zullen komen uit de categorieën 25-34 en 65-79 jaar, terwijl het aantal gebruikers uit de categorieën 12-17 en 35-49 jaar zal teruglopen. Dat de leeftijdsverdeling van de gebruikers van de sporthallen gaat verschuiven, kan een gunstige invloed hebben op de bezetting van de accommodaties. Vijftigplussers sporten relatief gezien meer overdag dan andere leeftijdsgroepen, wat onder andere komt doordat deze groep minder vaak overdag werkzaam is (Rapportage Sport, 2014).

Tabel 4.15 Bevolkingsontwikkeling in de gemeente Heerenveen t.o.v. 2015, naar leeftijd

	6–11	12–17	18–24	25–34	35–49	50–64	65–79	**6–79**
2015	3.427	3.879	3.659	5.315	9.464	2.236	7.941	**35.921**
2020	3.223	3.760	3.891	5.583	8.958	2.404	8.739	**36.557**
2030	3.301	3.455	3.640	6.141	8.193	2.469	10.141	**37.339**

Figuur 4.2 Aandeel gebruikers sporthal/sportzaal per leeftijdscategorie

4.4 Conclusie

Uit de draagvlakberekening blijkt dat in de gemeente Heerenveen meer dan genoeg binnensportruimte is. Op basis van het inwoneraantal zou de gemeente behoefte hebben aan maximaal vier sporthallen, dat zijn er drie minder dan het huidige aantal van zeven sporthallen. Door de aanwezigheid van het CIOS in Heerenveen en daarmee samenhangend de accommodatie Sportstad Heerenveen (twee sporthallen) is het grote aantal sporthallen wel (deels) te verklaren. Maar ook als Sportstad Heerenveen in de analyse als één sporthal mee wordt genomen, blijft er een overschot bestaan.

Kijken we naar de bezettingsgegevens van de binnensportaccommodaties, dan zien we terug dat er meer dan voldoende ruimte is. Vooral de sporthallen in de kleine kernen hebben een lage bezetting. Vanuit maatschappelijk oogpunt kan het wel gewenst zijn deze sporthallen te laten voortbestaan, en te zoeken naar mogelijkheden om de bezetting te verhogen. Ook de andere sporthallen laten echter ruimte zien om de bezetting te verhogen. Knelpunten worden nauwelijks ervaren, al kan het in de wintermaanden soms een puzzel zijn om buitensportverenigingen die binnen willen trainen of wedstrijden spelen op de meest gewenste tijdstippen in te plannen. Naast het verhogen van de bezetting is het ook een optie om te onderzoeken of sluiting van een of meerdere accommodaties tot de mogelijkheden behoort. De gemeente is geen eigenaar van de sporthallen en verleent ook geen exploitatiesubsidies. De gemeente zou wel kunnen onderzoeken in hoeverre gymzalen kunnen worden afgestoten, waarbij uiteraard met het schoolgebruik rekening moet worden gehouden.

Naast de sporthallen hebben ook de sportzalen en gymzalen over het algemeen een heel lage bezetting. Zeker de weekenden laten veel mogelijkheden zien voor extra gebruik, maar ook in de avonden worden deze accommodaties weinig gebruikt. Gezien het dalende aantal leerlingen in de toekomst en daarmee het afnemend gebruik door het onderwijs, is het van belang om te blijven monitoren hoe de bezetting zich verder ontwikkelt en of het noodzakelijk is om alle gymzalen in stand te houden.

5. Conclusies

In het voorliggende onderzoek zijn de huidige en de toekomstige vraag naar sportvelden en sporthallen afgezet tegen het huidige en het toekomstige aanbod. In dit hoofdstuk brengen we de onderzoeksresultaten bijeen en vermelden we de belangrijkste conclusies.

5.1 Buitensport

Het aanbod van buitensportaccommodaties is redelijk in balans met de vraag naar ruimte van de buitensportverenigingen. Een enkel sportpark kampt met tekorten, waarbij aanvullende investeringen in met name kunstgrasvelden gewenst zijn (maar niet altijd noodzakelijk), terwijl andere sportparken een overschot aan velden hebben met mogelijkheden om deze velden af te stoten. Typerend voor het noordelijk deel van Nederland is het hoge aantal sportparken en de beperkte omvang van deze sportparken. Ook in gemeente Heerenveen zijn veel kleinschalige accommodaties, waarbij nagenoeg alle kernen van een sportaccommodatie zijn voorzien. Deze hoge mate van versnippering van buitensportaccommodaties leidt tot een suboptimaal gebruik van sportaccommodaties en vraagt om een groter aantal velden dan het geval zou zijn bij clustering van de activiteiten op een kleiner aantal sportparken. In het verleden is bewust gekozen voor de aanwezigheid van sportaccommodaties in de kleine kernen vanuit de mogelijke bijdrage aan de leefbaarheid. Gegeven de huidige realiteit met demografische verschuivingen en financieel moeilijke tijden, dient echter te worden heroverwogen of een dergelijk versnipperd aanbod van sportaccommodaties in stand kan worden gehouden, of dat het noodzakelijk is om naar een efficiënter gebruik van de ruimte en van de financiële middelen toe te werken.

Onderstaande tabel geeft per sportpark aan in hoeverre aan de huidige en toekomstige behoefte aan sportvelden wordt voldaan. Tevens zijn adviezen opgenomen over de te nemen maatregelen op enkele sportparken.

Sportpark De Greiden	Voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte.
Sportpark De Akkers	Advies om een natuurgras wedstrijdveld te vervangen door kunstgras. Voor de kaatsvereniging voldoet de huidige accommodatie.
Sporpark Skoatterwald	Voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte, op voorwaarde dat de wetravelden in goede staat blijven en kunnen worden benut voor wedstrijden en trainingen.
Sportpark Jubbega	Overcapaciteit voor voetbal en korfbal. Er zijn reeds gesprekken tussen de verenigingen en de gemeente om de accommodatie te optimaliseren. Afstoting van twee voetbalvelden en het realiseren van een kunstgraskorfbalveld (met medegebruik van voetbal) zouden de overcapaciteit oplossen.
Sportpark De Knipe	Voldoet aan de behoefte voor de voetbal- en korfbalvereniging. De voetbalvereniging moet wel gebruikmaken van het korfbalveld voor haar trainingen, maar dat gebeurt reeds. Het trainingsveld van korfbal is niet strikt noodzakelijk, maar vanwege het medegebruik door voetbal is het advies om ook dit trainingsveld voorlopig in stand te houden.
Sportpark Mildam	Voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte
Sportpark Tjalleberd	Voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte van de voetbal- en kaatsvereniging. De ruimte voor de kaatsvereniging is wel beperkt.
Sportpark De Heide	Voldoende capaciteit voor de korfbalverening. Voor hockey is een extra kunstgrasveld nodig, ter vervanging van het huidige natuurgrasveld. Als de

	korfbalvelden aan renovatie toe zijn, is het mogelijk om de indeling van de korfbalvelden aan te passen (ivm de gewijzigde korfbalnormen) en te zorgen dat het combiveld minder of niet door korfbal gebruikt hoeft te worden en daardoor meer voor hockey beschikbaar komt.
Sportpark Buitenbaan	Voldoet aan de huidige en toekomstige behoefte van de rugbyvereniging. Bij grote groei van de vereniging kan een tweede veld wel nodig zijn.
Sportpark Nieuwehorne	Voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte.
Sportpark Akkrum	Nu en in de toekomst een tekort aan trainingscapaciteit voor de voetbalvereniging. Het vervangen van een van de natuurgrasvelden door kunstgras is een manier om de trainingscapaciteit te verhogen.
Sportpark Akkrum-Oost	Voldoet nu en in de toekomst aan de behoefte.
Sportpark Oldeboorn	Overcapaciteit aan wedstrijdvelden en geringe trainingsruimte. Verlichting voor een van de natuurgrasvelden is een mogelijkheid om aan beide aspecten tegemoet te komen. Het huidige kleine trainingsveld kan dan worden afgestoten.
Sportpark Haserkdijken	Voldoet nu en in de toekomst ruim aan de behoefte.
Sportpark Gersloot	Het veld is eigendom van de vereniging en biedt meer dan voldoende ruimte voor de vereniging.

5.2 Binnensport

Uit de draagvlakberekening blijkt dat er in Heerenveen meer dan genoeg binnensportruimte is. Op basis van het inwoneraantal zou de gemeente behoefte hebben aan maximaal vier sporthallen, dat zijn er drie minder dan het huidige aantal van zeven. Door de aanwezigheid van het CIOS in Heerenveen en daarmee samenhangend de accommodatie Sportstad Heerenveen (twee sporthallen) is het grote aantal sporthallen wel (deels) te verklaren. Maar ook als Sportstad Heerenveen in de analyse als één sporthal mee wordt genomen, blijft er een overschot bestaan.

Kijken we naar de bezettingsgegevens van de binnensportaccommodaties, dan zien we terug dat er meer dan voldoende ruimte is. Vooral de sporthallen in de kleine kernen hebben een lage bezetting. Naast de sporthallen hebben ook de sportzalen en gymzalen over het algemeen een heel lage bezetting. Zeker de weekenden laten heel veel mogelijkheden zien voor extra gebruik, maar ook in de avonden worden deze accommodaties weinig gebruikt. Gezien het dalende aantal leerlingen in de toekomst en daarmee het afnemend gebruik door het onderwijs, zal de bezetting nog verder afnemen.

Het is niet eenvoudig om te zeggen hoe de bezetting in Heerenveen zich verhoudt tot de bezetting in andere gemeenten. Vanwege grote verschillen in de berekeningswijze van 'bezettingsgraden' is het niet mogelijk om gemeenten zomaar met elkaar te vergelijken. We kunnen wel stellen dat binnensportaccommodaties overwegend voor 50% bezet zijn – of door bewegingsonderwijs- of door sport. De bezettingscijfers voor de gymzalen in Heerenveen laten zien dat deze bezetting beperkt is, maar dit beeld komt wel overeen met recent onderzoek wat in Leeuwarden is uitgevoerd[7]

[7] http://www.mulierinstituut.nl/actueel/nieuws/gemeentelijke-herindeling-leeuwarden-vraagt-om-heroverweging-sportaccommodatiebeleid/

Naast het verhogen van de bezetting, is het ook een optie om te onderzoeken of door sluiting van een of meerdere binnensportaccommodaties aanbod en vraag meer in balans kunnen komen. Bij het bepalen van welke binnensportlocaties kunnen worden opgeheven, zal rekening moeten worden gehouden met de bereikbaarheid van deze locaties voor bewegingsonderwijs in perspectief van het meerjarenonderwijshuisvestingsplan.

Bijlage 1 Bevolkingsprognose

Tabel B1.1 Aantal inwoners 2015 per woonservicezone, per leeftijdscategorie

	WSZ 1	WSZ 2	WSZ 3	WSZ 4	WSZ 5	WSZ 6	**Totaal**
0 – 3	297	388	226	340	531	278	**2.060**
4–11	617	977	616	601	1.100	658	**4.569**
12–17	549	704	538	534	1.033	521	**3.879**
18 – 23	600	391	437	503	807	389	**3.127**
24 – 34	1.136	683	651	1.196	1.479	702	**5.847**
35 – 54	2.376	2.471	2.037	1.990	3.458	1.864	**14.196**
55 – 64	1.136	841	1.110	956	1.755	911	**6.709**
65 – 74	1.036	675	842	1.035	1.404	699	**5.691**
75 jaar en ouder	1.084	366	521	1.116	965	447	**4.499**
Totaal	8.831	7.496	6.978	8.271	12.532	6.469	**50.577**

Tabel B1.2 Aantal inwoners 2020 per woonservicezone, per leeftijdscategorie

	WSZ 1	WSZ 2	WSZ 3	WSZ 4	WSZ 5	WSZ 6	**Totaal**
0 – 3	295	385	224	337	527	264	**2.032**
4 – 11	592	937	591	576	1.055	546	**4.297**
12 – 17	533	683	522	518	1.002	503	**3.760**
18 – 23	635	414	463	533	855	433	**3.333**
24 – 34	1.195	719	685	1.258	1.556	729	**6.141**
35 – 54	2.262	2.352	1.939	1.894	3.292	1.696	**13.436**
55 – 64	1.230	911	1.202	1.035	1.901	932	**7.211**
65 – 74	1.110	723	902	1.108	1.504	827	**6.173**
75 jaar en ouder	1.225	414	589	1.261	1.090	552	**5.131**
Totaal	9.076	7.537	7.116	8.522	12.781	6.482	**51.514**

Tabel B1.3 Aantal inwoners 2030 per woonservicezone, per leeftijdscategorie

	WSZ1	WSZ2	WSZ3	WSZ4	WSZ5	WSZ6	**Totaal**
0 – 3	318	416	242	364	569	285	**2.194**
4 – 11	611	967	610	595	1.089	530	**4.401**
12 – 17	500	641	490	486	941	396	**3.455**
18 – 23	584	381	425	490	785	361	**3.026**
24 – 34	1.310	787	751	1.379	1.705	823	**6.756**
35 – 54	2.092	2.176	1.794	1.752	3.045	1.430	**12.289**
55 – 64	1.270	940	1.241	1.068	1.961	925	**7.406**
65 – 74	1.229	801	999	1.228	1.666	865	**6.789**
75 jaar en ouder	1.562	527	751	1.608	1.390	866	**6.704**
Totaal	9.476	7.636	7.302	8.971	13.152	6.483	**53.019**

Bijlage 2 Adressen binnensportaccommodaties

Naam	Adres	Postcode	Plaats	Type
De Kompenije/Expansiehal	Ericalaan 24a	8411 VK	Jubbega	sporthal
Sportcomplex Nieuwehorne	Master van Dykpaad 4	8414 NB	Nieuwehorne	sporthal
Blauw-withal	Wederik 198	8446 PD	Heerenveen	sporthal
OSG Sevenwolden	ds Kingweg 10	8446 KZ	Heerenveen	sporthal
Utingeradeelhal	Spikerboor 10	8491 PA	Akkrum	sporthal
Sportstad Heerenveen	Abe Lenstra Boulevard 23Q	8448 JA	Heerenveen	sporthal
OSG Sevenwolden, Buitenbaan	Buitenbaan 5	8441 HB	Heerenveen	sportzaal
OSG Sevenwolden, Fedde Schurer/De Schans	Schans 100	8441 AE	Heerenveen	sportzaal
MFA De Spil	Schoterplein 49	8448 RP	Heerenveen	sportzaal
Bornegocollege, ds Kingweg	ds Kingweg 1	8446 KZ	Heerenveen	sportzaal
it Fiifde Stee	Tolvepaed 2	8468 BJ	Haskerdijken	gymzaal
De Kompenije/Expansiehal	Ericalaan 24a	8411 VK	Jubbega	gymzaal
Brede School Akkrum	De Stringen 5	8491 HA	Akkrum	gymzaal
Mr Duisterhout/It Oerset	Domela Nieuwenhuisweg 5	8448 GK	Heerenveen	gymzaal
Bornegocollege, ds Kingweg	ds Kingweg 2	8446 KZ	Heerenveen	gymzaal
Bornegocollege, Beugel	Beugel 68	8447 AH	Heerenveen	gymzaal
Aldeboarn gymnastieklokaal	Tsjerkebuorren 10	8495 KH	Aldeboarn	gymzaal
De Barte	Ds. Veenweg 10	8456 HR	De Knipe	gymzaal
De Commanderije	Sallandlaan 18	8443 BC	Heerenveen	gymzaal
Ekke de Haan	Zegge 2	8446 CL	Heerenveen	gymzaal
De Kempenaer	Dr. Wumkeslaan 2	8442 EM	Heerenveen	gymzaal
Van Kleffenschool	Barten 11	8447 BS	Heerenveen	gymzaal
De Letterbeam	C. van Scheltingaweg 100	8442 GB	Heerenveen	gymzaal
De Ljepper	Tureluurstraat 20	8446 HM	Heerenveen	gymzaal
Van Maasdijkschool	Van Beijma thoe Kingmaweg 1	8441 CP	Heerenveen	gymzaal
De Schoterschans	Van Leeuwenhoekweg 2	8451 CN	Oudeschoot	gymzaal
De Streek	Aengwirderweg 284	8458 BJ	Tjalleberd	gymzaal
Tjongerschool	Schoterlandseweg 95	8454 KD	Mildam	gymzaal

* De gymzalen waarvan de gemeente eigenaar is, zijn vetgedrukt

Bijlage 3 Vragenlijst exploitanten binnensportaccommodaties

Vragenlijst sportzalen

1. Inleiding

Namens de gemeente Heerenveen doet het Mulier Instituut onderzoek naar de huidige en toekomstige behoefte aan binnensportaccommodaties in de gemeente Heerenveen. Daartoe is deze vragenlijst opgesteld, die betrekking heeft op sportzalen. Voor ons is de definitie van een sportzaal: een gymzaal of sporthal die voor meer dan één tak van sport wordt gebruikt.

Deze vragenlijst heeft betrekking op sportzalen die uw organisatie exploiteert (lees: beheert, onderhoudt en verhuurt). Deze vragenlijst heeft géén betrekking op sportzalen die uw organisatie zelf huurt van derden.

2. Algemene informatie organisatie

Naam organisatie: ……..
Contactpersoon : ……..
Telefoon : ……..
Email : ……..

3. Over welke sportzalen beschikt uw organisatie?

(Kies daarbij uit:

a. sporthal (bestaat uit ten minste 3 aaneengeschakelde gymzalen);
b. geschakelde gymzaal (bestaat uit 2 aaneengeschakelde gymzalen);
c. gymzaal.

Type zaal (sporthal, geschakelde gymzaal of gymzaal)	**Afmetingen** (lengte x breedte x hoogte)	**Zaaldelen scheidbaar?** (niet van toepassing bij gymzaal)

4. Wanneer is uw sportzaal/zalen beschikbaar voor gebruik?

a. Onze sportzaal/zalen zijn jaarlijks beschikbaar van …… tot ……(*invullen data*) voor gebruik door onze eigen organisatie en/of door derden.

b. Onze sportzaal/zalen zijn binnen de voornoemde periode beschikbaar voor gebruik op:

maandag van …….uur tot …….. uur
dinsdag van …….uur tot …….. uur
woensdag van …….uur tot …….. uur
donderdag van …….uur tot …….. uur
vrijdag van …….uur tot …….. uur
zaterdagvan …….uur tot …….. uur
zondag van …….uur tot …….. uur

5. Wanneer wordt uw sportzaal/zalen gebruikt?

Graag ontvangen wij - indien voorhanden – van de jaarlijks beschikbare periode (zie onder 4a) van uw sportzaal/zalen zo gedetailleerd mogelijk de bezettingsgegevens: gebruiks-/verhuuroverzichten, waarin ook duidelijk tot uitdrukking komt of het gaat om onderwijsgebruik, sportgebruik (georganiseerd en ongeorganiseerd) en overig gebruik.

NB. De bezetting van de sportzaal/zalen zal sterk variëren over het jaar in verband met seizoensgebruik en zelfs over de week (ma/vrij en weekend) en over de dag (overdag - avond). Wij verzoeken u dit nadrukkelijk aan te geven (bijv. door verschillende verhuuroverzichten in te zenden).

Indien u geen gebruiks/-verhuurrooster beschikbaar heeft, kunt u het gebruik met in achtneming van het vorenstaande, ook volgens het onderstaande stramien invullen. Het toevoegen van meerdere tabellen in deze vragenlijst (of als aparte bijlage) is geen bezwaar.

Dag	**Van - Tot**	**Object**	**Activiteit**	**Gebruiker**
Voorbeeld: maandag	*10.00 - 11.00*	*Hele zaal*	*Schoolsport*	*CIOS*

6. Overige ruimten

a. Beschikt uw organisatie naast de hiervoor vermelde sportzaal/zalen, op dezelfde locatie nog over andere ruimte(n) die voor de binnensport worden gebruikt (bijvoorbeeld een dojo)? JA / NEE

b. Zo ja, dan ontvangen wij ook graag daarvan zo gedetailleerd mogelijk de afmetingen en de bezettingsgegevens.

7. Knelpunten/uitdagingen

Ziet u knelpunten/uitdagingen in de planning, wanneer zit het vol, wanneer is er ruimte.

……

……

……

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl